

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut Politologických studií

Katedra Politologie

Bakalářská práce

2018

Eva Húsková

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut Politologických studií

Katedra Politologie

**Fenomén vzostupu extrémnej pravice vo Francúzsku:
Diskurzívno-obsahová komparatívna analýza kandidátov
Národného Frontu v prezidentských voľbách od roku 2002**

Bakalárska práca

Autor práce: Eva Húsková

Studijní program: Politologie

Vedoucí práce: doc. Michel Perottino, Ph.D.

Rok obhajoby: 2018

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 02.05.2018

Eva Húsková

Bibliografický záznam

HÚSKOVÁ, Eva. *Fenomén vzostupu extrémnej pravice vo Francúzsku: Diskurzívno-obsahová komparatívna analýza kandidátov Národného Frontu v prezidentských voľbách od roku 2002*. Praha, 2018. 63 s. Bakalárska práca práce (Bc). Univerzita Karlova, Fakulta sociálnych vied, Institut Politologie. Katedra Politologie. Vedoucí diplomové práce doc. Michel Perottino, Ph.D.

Rozsah práce: 107 629 znakov

Anotace

Bakalárska práca s názvom „Fenomén vzostupu extrémnej pravice vo Francúzsku: Diskurzívno-obsahová komparatívna analýza kandidátov Národného Frontu v prezidentských voľbách od roku 2002“ sa zaoberá vývojom extrémnej pravice a jej populizmu vo Francúzsku, na základe analýzy dvoch prezidentských kandidátov. Strana Národného Frontu sa od svojho založenia spájala s priezviskom Le Pen – či už otec, alebo dcéra – obaja viedli politickú stranu a zároveň od roku 2002 kandidovali presne dva krát na post prezidenta Republiky. V kontexte francúzskeho polo-prezidentského režimu stelesňuje hlava štátu určité zásadné právomoci, ktoré v parlamentných režimoch prezidentovi chýbajú, čo má za dopad jeho väčší zásah do podoby a chodu krajiny. Na základe komparatívnej analýzy politických programov a diskurzu kandidátov Národného Frontu v prezidentských voľbách táto bakalárska práca hodnotí premenu priorít kandidátov (a teda samotnej politickej strany) v čase a zmeny vo forme ich prezentácie občianskej spoločnosti.

Annotation

The bachelor's thesis „The phenomenon of the rise of the extreme right in France: a content-discourse comparative analysis of the National Front candidates in the presidential elections since 2002“ deals with the development and the rise of the extreme right and its populism in France, based on the analysis of two presidential candidates. The National Front party is connected to the name Le Pen since the very beginning. Both of them – a father and his daughter – were leading the party and presented themselves since 2002 as presidential candidates (two times each). In French politics, due to semi-presidential regime, the head of the state has more power and bigger influence on country than presidents in parliamentary systems. The paper evaluates the party's change of priorities during 15 years and the way National Front presents them to large public, based on a comparative analysis of political programs and discourse of two National Front candidates in presidential elections.

Klíčová slova

Národní Front, Le Pen, populizmus, extrémna pravica, Francúzsko, diskurz, prezidentské voľby

Keywords

National Front, Le Pen, populism, far-right, France, discourse, presidential elections

Title/název práce

The phenomenon of the rise of the extreme right in France: a content-discourse comparative analysis of the National Front candidates in the presidential elections since 2002

Poděkování

Na tomto mieste by som rada poďakovala doc. Michelovi Perottinovi, Ph.D. za cenné rady pri spracovaní tejto bakalárskej práce.

Obsah

Úvod	2
1. Teoretický rámec výskumu	6
1.1. Postavenie prezidenta vo francúzskom politickom systéme	6
1.2. Prezidentské voľby a volebný systém.....	7
1.3. Definícia extrémnej pravice.....	8
1.4. Definícia populizmu	11
1.4.1. Populizmus ako politický štýl.....	11
1.4.2. Populizmus ako ideológia.....	13
1.4.3. Populizmus ako diskurzívny štýl	14
1.5. Špecifická forma populizmu: národný populizmus Národného Frontu vo Francúzsku....	15
2. Komparatívna obsahová analýza politických programov	16
2.1. Politický program J. M. Le Pen z roku 2002 – „Pre francúzsku budúcnosť“	17
2.2. Politický program J. M. Le Pen z roku 2007	20
2.3. Politický program Marine Le Pen z roku 2012	24
2.4. Politický program Marine Le Pen z roku 2017	27
2.5. Predbežné zhrnutie analýzy politických programov	30
3. Kritická diskurzívna analýza prejavov prezidentských kandidátov	30
3.1. Prejav J. M. Le Pen z roku 2002 – prvé kolo prezidentských volieb	31
3.2. Prejav J. M. Le Pen z roku 2002 – druhé kolo prezidentských volieb	33
3.3. Prejav J. M. Le Pen z roku 2007 – prvé kolo prezidentských volieb	35
3.4. Prejav M. Le Pen z roku 2012 – prvé kolo prezidentských volieb	36
3.5. Prejav M. Le Pen z roku 2017 – prvé kolo prezidentských volieb	38
3.6. Prejav M. Le Pen z roku 2017 – druhé kolo prezidentských volieb	39
3.7. Predbežné zhrnutie analýzy prejavov politických kandidátov	41
Záver	41
Summary.....	47
Použitá literatúra	49
Primárni zdroje	49
Sekundárni zdroje	49
TEZE BAKALÁŘSKÉ PRÁCE.....	52
Seznam příloh.....	55

Úvod

V posledných rokoch politická scéna nie len v Európe, ale aj na americkom kontinente zaznamenáva nárast voličských preferencií voči krajne pravicovým populistickým stranám. V členských štátoch Európskej únie získavajú tieto strany vo voľbách značný náskok oproti tradičným politickým stranám a na pôde Európskeho parlamentu odznievajú populistické príhovory. Dôvody tejto narastajúcej tendencie môžu byť rôzne: ekonomická kríza, všeobecné sklamanie spoločnosti zo súčasného stavu politickej scény, či nenaplnené sny a ilúzie o svetovej globalizácii.

Pravicové spolky, hnutia, či politické strany nie sú pre francúzsku politickú kultúru ničím novým. Už len samotný boj medzi monarchistami a republikánmi o podobu štátu, ktorý pretrvával niekoľko storočí, demonštruje prítomnosť a váhu pravicových zoskupení v rámci francúzskeho politického spektra. Krajnú pravicu vo Francúzsku je možné rozdeliť na dva základné typy na základe tradícií: tradíciu kontrarevolučnú a tradíciu populistickú, respektíve nacionálne populistickú pravicu¹.

Paralelne sa rozvíjali vo Francúzsku aj prúdy antisemitizmu, následne fašizmu a neskôr evidujeme pokusy o spojenie pravicových tendencií pod vládou Vichystického režimu. Po druhej svetovej vojne sa francúzska extrémna pravica odmlčala a na sile začala naberať až počas dekolonizačných konfliktov. De Gaulle a jeho politika, ktorá mala priniesť úplne novú podobu Francúzska, opäť zažehnala extrémnu pravicu a jej pokusy o získanie moci².

V polovici 80. rokov sa však objavil fenomén, ktorý Francúzska republika doposiaľ nepoznala, a ktorý naberať na sile až do dnes. Je ním krajne pravicová extrémistická strana s nálepkou Le Pen – Národný Front. Hlboká ekonomická kríza, imigrácia a strach francúzskej spoločnosti položil pevné základy Národnému Frontu a vyživoval korene pravicových hnutí, ktoré sa doposiaľ nedarilo zjednotiť. Le Penova strana ponímala antigauilistov, fanúšikov francúzskeho Alžírsku, kontrarevolucionárov, boulangistov

¹ WINOCK, Michel et al. *Historie extrémní pravice ve Francii*. Přeložili Jana PETROVÁ a Jaroslav FORMÁNEK. Praha: Academia, 1998, s. 7.

² WINOCK, Michel et al. *Historie extrémní pravice ve Francii*. Přeložili Jana PETROVÁ a Jaroslav FORMÁNEK. Praha: Academia, 1998, s. 8-10.

a mnoho iných extrémne pravicových smerov, ktoré neskôr poznamenali jej vývoj, počiatkové neúspechy a smerovanie³.

Národný Front má svoje zárodky neslávne späté s fašistickým základom talianskej strany MSI⁴, ktorého sa už sám Le Pen pokúšal počas mnohých rokov zbaviť. Logicky, inklinácia k fašistickej ideológii odrádzala značné množstvo voličov a blokovala tak snahy krajnej pravice o získanie vplyvu na poli národnej politiky. V snahách o získanie kredibility a voličských preferencií širokej verejnosti od roku 2011 pokračuje aj jeho dcéra, Marine Le Pen. Procesom tzv. „dediabolizácie“ Národného Frontu sa pokúša očistiť meno strany od negatívnych konotácií a kritik primárnej ideológie. Postup Marine Le Pen do druhého kola prezidentských volieb v roku 2017 svedčí o viac-menej úspešnom procese – porazila kandidátov tradičných politických strán ako Socialistickej strany, či strany Republikánov.

Pojem „dediabolizácia“ bol prvý krát zmienený v roku 1989 vo večerníku *Le Monde*, kde sa hovorilo o vyučovaní normalizácie Národného Frontu počas jeho letnej školy⁵. Dediabolizácia samotná stelesňuje mechanizmy týkajúce sa najmä diskurzu, ktoré majú za cieľ vylúčiť z neho rasistické, či xenofóbne mierené prvky (napr. antisemitizmus, islamofóbiu a pod.)⁶.

Podstatnou demonštráciou úspešnej dediabolizácie strany je aj nárast voličských preferencií kandidátov Národného Frontu v posledných rokoch v legislatívnych voľbách. V roku 2012 získal Národný Front dva mandáty, zatiaľ čo v roku 2017 sa mu podarilo získať a zvýšiť počet mandátov na osem⁷. Táto bakalárska práca sa ale zameriava len na analýzu prezidentských volieb, nakoľko tie stelesňujú zoskupenie záujmov jednotlivých politických strán na celoštátnej úrovni (celý štát je v podstate jeden volebný obvod) a zároveň sa do popredia dostáva osobnosť lídra strany.

³ WINOCK, Michel et al. *Historie extrémní pravice ve Francii*. Přeložili Jana PETROVÁ a Jaroslav FORMÁNEK. Praha: Academia, 1998, s. 10.

⁴ IGUNET, Valérie. *Les Français d'abord: Slogans et viralité du discours Front National (1972-2017)*. Paris: INCULTE/DERNIER, 2017, 190 s.

⁵ GUINTARD, Julien. 1989 : la première fois que “Le Monde” a écrit “dédiabolisation”. *Le Monde* [online]. Paris: © Le Monde.fr, 17.12.2015 [cit. 2018-08-05]. Dostupné z: http://www.lemonde.fr/m-actu/article/2015/12/17/dediabolisation_4828667_4497186.html.

⁶ MAYER, Nonna. Le mythe de la dédiabolisation du FN. *La Vie des idées* [online]. Paris: Collège de France, 04.12.2015 [cit. 2018-08-05]. Dostupné z: <http://www.laviedesidees.fr/Le-mythe-de-la-dediabolisation-du-FN.html>.

⁷ Législatives. In: *Ministère de l'Intérieur* [online]. Paris: © Ministère de l'Intérieur, 2018 [cit. 2018-10-04]. Dostupné z: <https://www.interieur.gouv.fr/Elections/Les-resultats/Legislatives>.

Od roku 1972, kedy bol Národný Front založený, prešla strana mnohými krízami, ale aj personálnymi zmenami, ktoré následne ovplyvnili smerovanie jej politiky. Aj napriek zmenám je však zachovaná kontinuita minimálne v jednom smere – meno Le Pen je automaticky asociované s Národným Frontom a stalo sa jeho neoddeliteľnou súčasťou. Tak ako Jean-Marie Le Pen, tak aj jeho dcéra Marine Le Pen vedú politickú stranu po dlhé roky a prispôbujú svoje vystupovanie socioekonomickým a geopolitickým aspektom konkrétnej doby.

Vo svojej bakalárskej práci by som rada analyzovala a porovnala dva základné prvky: politické programy (čiže oficiálne prezentovanú písomnú formu politiky) a diskurz (teda oficiálne prezentovanú verbálnu formu politiky) oboch popredných predstaviteľov Národného Frontu – J.M. Le Pen a jeho dcéry M. Le Pen. Práve analýzou týchto dvoch úrovní sa predpokladá, že minimálne diskurz M. Le Pen bude oproti jej predchodcovi miernejší a tolerantnejší voči menšinám, bez agresívneho zafarebia; a že politické programy budú postupne obsahovo zamerané na širšie publikum, práve v kontexte dediabolizácie, ktorej cieľom je získať strane kredibilitu a rozšíriť voličskú základňu.

Na základe úpravy ústavného zákona z roku 2000 je prezidentský mandát ohraničený na 5 rokov. Obaja predstavitelia sa od roku 2002 do roku 2017 uchádzali o post prezidenta republiky dvakrát. Cieľom tejto práce je porovnať dve úrovne vedenia politiky extrémnej pravicovej strany počas 15 rokov a poukázať na spoločné, ale aj odlišné prvky – či už v politických programoch prezidentských kandidátov, alebo v ich modelových príhovoroch počas predvolebných období. Možné zmeny, či podobnosti medzi jednotlivými kandidátmi, ale aj v rámci ich pôsobenia teda vysvetľujú dediabolizačnú premenu politickej strany počas 15 rokov.

Problematike populistkej krajnej pravice sa už dlhé roky venujú množstvá zahraničných autorov. Väčšina týchto diel ako napr. *Right-Wing Populism in Europe* od R. Wodak poskytuje prehľad diskurzu a populistkej politiky vo všeobecnosti v rámci európskych štátov. Iní autori ako J. Rydgren alebo H.G. Betz venujú svoju pozornosť populistkej pravici v západnej Európe. Následne sa objavujú autori ako M. Winock, ktorí komplexne analyzujú históriu francúzskej extrémnej pravice, prípadne len primárne témy politického diskurzu extrémnej pravice - ako je napríklad imigrácia. Národnému Frontu sa venuje dostatok francúzskych autorov, predovšetkým Valérie Igounet, A. Deze, M. Wiewiorka a mnoho ďalších. Knihy však pojednávajú o histórii strany na základe volebných

výsledkov, ideológie, či personálnych zmien. Pokiaľ sa autori venujú premene strany a prechodu vedenia z otca na dcéru, zameriavajú sa najmä na všeobecné aspekty, priority strany a volebné stratégie. Zároveň existuje množstvo biografí oboch kandidátov, prípadne samostatných analýz diskurzu, priorít a ich života. Mojou bakalárskou prácou by som chcela poskytnúť komplexný náhľad na základné aspekty politickej premeny prezidentských kandidátov.

Hlavnou príčinou výberu tejto problematiky sú neustále narastajúce preferencie Národného Frontu, čo bolo značne viditeľné počas posledných prezidentských volieb. Národný Front už nie je okrajová politická strana, ktorá ticho čaká na svoju príležitosť – stal sa z neho dôležitý hráč na francúzskej politickej scéne. Je podstatné nájsť, analyzovať a pochopiť základné prvky „dediabolizácie“ strany aplikované lídrami a ich dopad na národnú politiku. Verím, že aj napriek historickému a národnému kontextu, bude možné objaviť s predstihom tieto vzorce správania aj u iných krajných pravicových strán v rámci európskeho spektra. V neposlednej rade je nutné spomenúť, že Národný Front je jednou z najviditeľnejších krajne-pravicových politických strán v EÚ. V praxi z toho vyplýva, že je teda modelom pre iné politické strany a tým pádom je nutné pochopiť jej fungovanie. V rámci Českej, ale aj Slovenskej republiky je táto krajne pravicová populistická strana často opomínaná, z dôvodu jazykovej bariéry. Táto bakalárska práca má teda za cieľ priblížiť akademickej, ale aj širokej verejnosti podstatu diskurzu a programov Národného Frontu, ako predstaviteľa extrémnej pravice vo Francúzsku.

Vo svojej práci sa v prvej časti zameriam najmä na teoretické koncepty pravicového politického extrémizmu, na koncept populizmu ako ideológie, ale aj na koncept populizmu ako politického diskurzívneho štýlu. Práve kombináciou týchto dvoch rozanalyzujem prístup oboch kandidátov. Následne bude práca rozdelená na dve hlavné úrovne – prvou bude obsahová analýza prezidentských programov a ich porovnanie v priebehu jednotlivých volebných období, no taktiež obdobia dvoch kandidátov medzi sebou. Druhá úroveň komparácie bude predstavovať kritickú diskurzívnu analýzu predvolebných prejavov kandidátov. Pre potreby vytvorenia komplexného obrazu zahrniem do analýzy aj neverbálne prvky príhovorov – mimiku, gestikuláciu, analýzu scény, oblečenia a pod. Záverom zosumarizujem podobnosti, ale aj odlišnosti oboch kandidátov na úrovni politických programov a diskurzu a teda základné sprievodné javy „dediabolizácie“ politickej strany prezidentskými kandidátmi.

1. Teoretický rámec výskumu

1.1. Postavenie prezidenta vo francúzskom politickom systéme

Pre analýzu prezidentských kandidátov je nutné si v prvom rade uvedomiť postavenie hlavy štátu v kontexte politického systému. Vo Francúzsku funguje tzv. polo-prezidentský politický systém, ktorý sa vyznačuje priamou ľudovou voľbou prezidenta (alebo polo-priamou), kde prezident disponuje dôležitými ústavnými právomocami, resp. zásadnými právomocami pre politický režim. Tieto právomoci sú následne zdieľané s premiérom a jeho vládou, ktorí sú politicky zodpovední pred parlamentom.⁸ V nadväznosti na výsledky legislatívnych volieb, od ktorých sa odvíja zostavenie vlády teda môžeme hovoriť o kohabitácii, alebo o kooperácii. Kohabitácia nastáva v prípade, že prezident a premiér vlády sú z odlišných politických táborov, takže prezident nemôže počítat' s väčšinovou podporou v parlamente. Kooperácia naopak definuje stav, kedy k týmto rozporom nedochádza^{9 10}.

V roku 2000 sa vďaka referendu ústavnou zmenou skrátil prezidentský mandát zo siedmych rokov na päť. Dôsledkom tejto zmeny je, že sa prezidentské a legislatívne voľby konajú v ten istý rok. Francúzska spoločnosť touto zmenou chcela predísť prípadnej ďalšej kohabitácii. Všeobecne sa predpokladá, že v legislatívnych voľbách, ktoré nasledujú po prezidentských, sa spoločnosť prikloní k politickej strane víťazného prezidentského kandidáta¹¹.

Pozícia prezidenta a jeho právomoci sa priebežne menili s prechodmi na iné politické zoskupenia, resp. formy republiky. V súčasnosti je mandát prezidenta vnímaný podľa ideí generála de Gaulla ako určitá forma rozhodcu, ktorý by mal mať na to dostatočné právomoci. Ústava piatej republiky zaviedla v teórii silného prezidenta, ktorému právomoci umožňujú

⁸ DIAMANTOPOLOUS, Thanassis. *Les systèmes électoraux aux présidentielles et aux législatives*. Bruxelles: Editions de l'Université de Bruxelles, 2004, s. 21.

⁹ PEROTTINO, Michel. *Francouzský politický systém*. Praha: Sociologické nakladatelství SLON, 2005, 335 s.

¹⁰ DUVERGER, Maurice. *Politické strany*. Praha: Karolinum, 2016, 492 s.

¹¹ PEROTTINO, Michel. *Francouzský politický systém*. Praha: Sociologické nakladatelství SLON, 2005, s. 86.

solidný zásah do politického rozhodovania. V praxi však tieto právomoci nemusia vždy dostačovať – v prípade kohabitácie sa prezidentove možnosti výrazne redukovávajú¹².

1.2. Prezidentské voľby a volebný systém

Vo Francúzsku je prezident volený dvojkolovým väčšinovým systémom. Tento volebný systém predpokladá, že k nadobudnutiu absolútnej väčšiny je nutné, aby sa v druhom kole prezentovali iba dvaja kandidáti. Druhé kolo je organizované len v prípade, že v prvom kole žiaden kandidát nedosiahne potrebnú absolútnu väčšinu. Dvojkolový väčšinový systém získal svoju popularitu vo svete najmä po jeho adopcii Francúzskom v roku 1962. Pozitívnu stránkou systému je, že umožňuje celému politickému, respektíve ideologickému spektru prezentovať sa vo voľbách. Prvé kolo teda väčšinou obsahuje aj kandidátov marginálnych strán. Naopak však zároveň spôsobuje veľké výkyvy, nakoľko poskytuje voličom možnosť „opraviť sa“ v druhom kole, a teda provokuje rozpory a fragmentáciu politických strán a voľba kandidáta nemusí byť podložená politickými, či racionálnymi kritériami¹³.

Samotná voľba prebieha priamym všeobecným volebným právom, ktoré má zásadný dopad na podobu politiky. V praxi povzbudzuje opozičné politické strany, aby sa zorganizovali a zhodli sa na opozičnom lídrovi, ktorý následne po výhre zjednotí strany svojho tábora. Zjednodušene povedané, stranický systém je teda v prezidentských, ale aj v parlamentných voľbách bipolarizovaný do dvoch koalícií. Prítomnosť Národného Frontu však spôsobila, že sa jedná o tzv. nedokonalý bipartizmus – viditeľné to bolo najmä v roku 2002, kedy Jean-Marie Le Pen nedokázal zjednotiť politické programy pravice a urobiť kompromis¹⁴.

So všeobecnou priamou voľbou prezidenta taktiež víťaz nadobúda väčšiu legitimitu – je volený ľuďmi a nie len určitou sociálnou vrstvou. Medzi ďalšie nepriame dopady patrí nacionalizácia politického života. Počas prezidentských volieb existuje len jeden volebný okres – celá krajina. Z toho vyplýva, že hlavnou témou volieb je krajina samotná a nie

¹² PEROTTINO, Michel. *Francouzský politický systém*. Praha: Sociologické nakladatelství SLON, 2005, s. 95.

¹³ DIAMANTOPOLOUS, Thanassis. *Les systèmes électoraux aux présidentielles et aux législatives*. Bruxelles: Éditions de l'Université de Bruxelles, 2004, s. 24.

¹⁴ BRÉCHON, Pierre et al., eds. *Les élections présidentielles en France. Quarante ans d'histoire politique*. Paris: La documentation Française, 2008, s. 12-15.

rivalita, či problémy jednotlivých oblastí. Medzi iné nepriame dopady môžeme zaradiť aj symbolické účinky volieb – väzba na demokratické princípy, národnú identitu a pod¹⁵.

Pôvodné znenie ústavy z roku 1958 predpokladalo sedemročný prezidentský mandát, ktorého obsadenie volil zbor voliteľov. V rokoch 1962, 2000, 2008, 2011 a 2012 boli ustanovené ústavné zmeny, ktoré sformovali voľbu prezidenta do dnešnej podoby. Voľbu prezidenta a dĺžku jeho mandátu stanovujú články 6 a 7 Ústavy¹⁶.

V súčasnosti je teda pozícia prezidenta volená priamou voľbou na obdobie piatich rokov, s jednou možnosťou opätovného znovuzvolenia v nadväznosti na predošlý mandát. Voľby sa odohrávajú najmenej dvadsať, najviac tridsaťpäť dní pred ukončením právomocí vykonávajúceho prezidenta. Kandidát je zvolený absolútnou väčšinou vyjadrených hlasov. Pokiaľ nie je absolútna väčšina nadobudnutá v prvom kole, koná sa druhé kolo o štrnásť dní¹⁷.

1.3. Definícia extrémnej pravice

Neexistuje všeobecne platná a univerzálna definícia pojmu „extrémizmus“. Vo všeobecnosti sa často zamieňa s pojmom „radikalizmus“, čo zásadne situáciu rozhodne nezlepšuje. Z etymologického hľadiska slovo *extrém* pochádza z latinčiny, a jeho význam je „najvzdialenejší“ alebo „najkrajnejší“, čo prirodzene evokuje pozíciu na pomyselné škále, ktorá je čo najviac vzdialená od politického stredu. „*Extrémizmus sa ale zvyčajne chápe ako akákoľvek ideológia alebo aktivita, ktorá smeruje proti súčasnému politickému systému ako takému a kladie si za cieľ jeho likvidáciu a následné nahradenie vlastnou alternatívou. O tejto alternatíve sa väčšinou predpokladá, že bude nedemokratická, diktátorská a bude porušovať ľudské práva*“¹⁸.

V masmédiách je extrémizmus často zamieňaný s radikalizmom – to spôsobilo jeho pomyselné prepojenie na násilie, prípadne asociálny vzťah a teda získal vágnu, ale aj

¹⁵ BRÉCHON, Pierre et al., eds. *Les élections présidentielles en France. Quarante ans d'histoire politique*. Paris: La documentation Française, 2008, s. 12-15.

¹⁶ PEROTTINO, Michel. *Francoúzký politický systém*. Praha: Sociologické nakladatelství SLON, 2005, 335 s.

¹⁷ FRANCÚZSKO. Ústava Francúzskej republiky z dňa 4. októbra 1958 v platnosti, aktuálne po ústavnej revízií z dňa 23. júla 2008. In: *Conseil Constitutionnel: La Constitution*. 2008. Dostupné tiež z: <http://www.conseil-constitutionnel.fr/conseil-constitutionnel/francais/la-constitution/la-constitution-du-4-octobre-1958/texte-integral-de-la-constitution-du-4-octobre-1958-en-vigueur.5074.html>.

¹⁸ CHARVÁT, Jan. *Současný politický extremismus a radikalismus*. Praha: Portál, 2007, s. 9-10.

negatívnu konotáciu. Označením niekoho za extrémistu sa stalo obľúbenou formou diskvalifikácie politického súpera. Extrémizmus ako pojem teda zastrešuje všetky ideológie, ktoré vystupujú proti súčasnému režimu bez ohľadu na to, z akej pozície režim kritizujú. Ide o ideológiu alebo aktivity smerujúce proti demokratickému zriadeniu¹⁹.

V rámci pravo-ľavého spektra je náročné umiestniť krajné pravicové strany. Ľavá časť osi je relatívne lineárna, zatiaľ čo tá pravá nie je schopná umiestniť strany extrémneho typu. V súvislosti s extrémizmom krajných politických strán evidujeme aj termíny ako „ultraľavica“ alebo „ultrapravica“. V praxi termín ultrapravica zoskupuje skupiny siahajúce od ultrakonzervatívneho nacionalizmu cez pravicový populizmus až k neofašizmu a neonacizmu²⁰.

Viacerí autori zaoberajúci sa krajnou a populistickou pravicou v západnej Európe sa zhodujú, že tieto politické koncepty nemajú pevné základy. Zmysel daný koncept dostáva len vtedy, ak mu ho pri každej príležitosti s polemickým zámerom dá jeho používateľ. Pomenovanie „krajná pravica“ reprezentuje všetky politologické a ideologické javy, ktoré je vhodné – podľa toho, aký systém hodnôt zastávajú liberáli, sociálni demokrati a komunisti – haniť a odsudzovať²¹.

Je dôležité zdôrazniť, že súčasná krajná pravica nie je identická s krajnou pravicou pred rokom 1980. Ich cieľom je naplniť požiadavky novej, post-industriálnej éry, kde tradičné strany zlyhali. Súčasná krajná pravica je zastúpená anti-systémovými stranami, ktoré podrývajú legitimitu demokratického systému prostredníctvom diskurzu a iných činností a nie sú výhradne spájané s neo-fašizmom. Vyznačujú sa základnými faktormi: odmietajú parlamentnú reprezentáciu a stranícke konflikty a naopak podporujú korporatívne, alebo primárne priame a personálne mechanizmy reprezentácie; sú proti idei pluralizmu, nakoľko by mala ohrozovať ideál harmónie v spoločnosti; taktiež sú proti všeobecne platnej myšlienke rovnosti, že všetci majú nárok na rovnaké práva – tie by mali byť pripisované jednotlivcom len na základe askriptívnych kritérií (rasa, jazyk, etnicita); a v neposlednej rade zastávajú názor, že supra-individuálna a kolektívna autorita (štát, národ, komunita) je dôležitejšia ako autorita jednotlivca²².

¹⁹ CHARVÁT, Jan. *Současný politický extremismus a radikalismus*. Praha: Portál, 2007, s. 9-19.

²⁰ CHARVÁT, Jan. *Současný politický extremismus a radikalismus*. Praha: Portál, 2007, s. 9-19.

²¹ TAGUIEFF, Pierre-André. *Sur la Nouvelle Droite: Jalons d'une analyse critique*. Paris: Descartes & Cie, 1994, s. 314.

²² IGNAZI, Piero. *Extreme Right Parties in Western Europe*. New York: Oxford University Press, 2003, s. 2.

Nová extrémna pravica je produktom post-industriálnej éry: konflikty o materiálnom zabezpečení už nie sú centrom diania. V roku 1980 vznikli dva typy politických strán: ekologicko-libertariánske strany na ľavom konci spektra a nové extrémne pravicové politické strany. Oba typy ponúkali tzv. „tichú revolúciu“ v novom období – kríza post-industriálnej doby tkvela v seba-realizácii a v identite²³.

Až do počiatku 90. rokov neboli extrémne pravicové politické strany nijak špecificky skúmané. Principiálne sa do tohto obdobia skúmal pravicovo extrémistický potenciál jednotlivca, nie skupín, či politických strán. Po preklenutí tohto obdobia priniesla akademická obec nespočetné množstvo analýz, charakteristík a podobností jednotlivých subjektov, ktoré označujeme ako extrémne pravicové. Mudde vo svojej knihe *The Ideology of the extreme right* však hodnotí, že sa takmer všetci autori zhodujú na piatich faktoroch: nacionalizmus, rasizmus, xenofóbia, anti-demokracia a silný štát²⁴.

Vo Francúzsku je z historického hľadiska nutné pre lepšie pochopenie kontextu - okrem iných prúdov ako antisemitizmus, fašizmus, či Vichystické tendencie - rozlišovať dva základné typy krajnej pravice: kontrarevolučnú a populistickú.

Krajná pravica s kontrarevolučnou tradíciou vznikla spoločne s Veľkou francúzskou revolúciou v roku 1789 a vyjadruje zásadný odpor voči týmto udalostiam. Aj napriek tomu, že nebola dostatočne výrazná, zachovala si svoju zjednotenú tvár. Tejto kontrarevolučnej pravici napomáhala aj katolícka cirkev, ktorá bojovala proti akejkoľvek forme liberalizmu. Jej omladenie nastalo počas (ne)slávnej Dreyfusovej aféry so vznikom denníku *L'Action française*, ktorý hanobil parlamentnú republiku a demokratické inštitúcie danej doby²⁵.

Druhý typ krajnej pravice, teda populistická pravica siaha do osemdesiatych rokov 19. storočia, ktoré priniesli uvoľnenie režimu. Premena podoby verejného života a otvorenosť voči masám (či už išlo o rozširovanie volebného práva, alebo slobodu tlače) zapríčinila zmenu politického života v štáte. Pravica nevolala po obnovení monarchie, chcela zaviesť silnú vládu a správu štátu, ktorej legitimita bude vychádzať z ľudu²⁶.

²³ IGNAZI, Piero. *Extreme Right Parties in Western Europe*. New York: Oxford University Press, 2003, s. 34.

²⁴ MUDDE, Cas. *The Ideology of the extreme right*. Manchester: Manchester University Press, 2000, s. 212.

²⁵ WINOCK, Michel et al. *Historie extrémní pravice ve Francii*. Přeložili Jana PETROVÁ a Jaroslav FORMÁNEK. Praha: Academia, 1998, s. 8-10.

²⁶ WINOCK, Michel et al. *Historie extrémní pravice ve Francii*. Přeložili Jana PETROVÁ a Jaroslav FORMÁNEK. Praha: Academia, 1998, s. 8-10.

V súčasnej dobe sa však autori zhodujú na tom, že momentálne extrémne pravicové zoskupenia majú len veľmi málo spoločné s pravicovým extrémizmom minulosti – či už z medzivojnového obdobia, alebo z 18. a 19. storočia.

1.4. Definícia populizmu

Navzdory narastajúcej tendencii používania pojmu populizmus, existuje len veľmi málo špecifických materiálov, ktoré sa zaoberajú populizmom ako konceptom. Jednotlivé pokusy o konceptualizáciu populizmu boli jednak príliš odvážne, jednak príliš špecifické – obvykle vznikali na základe komparatívnych teórií a teda v sebe niesli výrazné známky kontextu daného výskumu. Ich úzke zameranie nepomohlo k nájdeniu všeobecnej univerzálnej definície. Zároveň v priebehu desaťročí výskumu zlyhali pokusy o všeobecnú konceptualizáciu pojmu na základe globálnej agregácie jednotlivých prípadových štúdií. Významná štúdia M. Canovan v diele *Populism*, ktorá mala široký záber dokázala, že populizmus samotný je primárne roztrieštený koncept²⁷.

Nová vlna populizmu, ktorú Európa eviduje od roku 1980 je charakteristická populistickými stranami, ktoré sa sformovali proti inštitúciám a elitám vládnucim v pluralistickej demokracii. Tieto strany sú vedené demagógmi vyjadrujúcimi „anti-politické“ názory: odmietajú imigráciu stigmatizovanú ako faktor straty národne-regionálnej identity, či suverenity; silný pocit strachu a žiadosť o znovunastolenie autoritatívneho poriadku a zároveň negatívny postoj voči Európe a globalizácii ako takej. Voči publiku a teda občanom sa javia ako strany, ktoré odmietajú elity ako nedostatočne schopné a skorumpované a teda nelegitímne²⁸.

1.4.1. Populizmus ako politický štýl

Populizmus je politický štýl založený na výzve ľudu, ako aj na jeho kulte a jeho obrane, ktorý je ale kompatibilný so všetkými veľkými politickými ideológiami – nacionalizmom, socializmom, fašizmom, anarchizmom a pod. Populizmus ako taký je zložený z dvoch základných prvkov – ide o protestnú mobilizáciu, ktorá sa prikláňa buď napravo alebo naľavo (najmä k extrémom); a zároveň ide o formu reakcie týkajúcej sa identity – v otázke

²⁷ TAGGART, Paul. *Populism*. Buckingham: Open University Press. 2000, s. 22.

²⁸ TAGUIEFF, Pierre-André et al. *Le retour du populisme. Un défi pour les démocraties européennes*. France: Encyclopaedia Universalis France S.A. 2004, s. 7.

kolektívnej identity, či vzťahu suverenity a nezávislosti. Jednotlivé typy populizmu sa teda formujú na základe zložiek protestných (anti-elitárstvo, anti-fiškalizmus, anti-partizmus) a zložiek týkajúcich sa identity (klasický xenofóbny nacionalizmus, separatizmus, etno-nacionalizmus a pod.)²⁹. V minulosti bol populizmus určitou formou moralizovania, resp. manicheistického pohľadu na svet: dobro (pracujúci ľud) verzus zlo (paraziti, ktorí reprezentujú vykorisťujúcu nadradenú vrstvu)³⁰.

Novodobý európsky populizmus sa na základe primárnych zložiek delí na dva základné typy:

- 1) Etno-nacionalistický populizmus, ktorý privileguje dimenziu identity
- 2) Neo-populizmus takmer bez ideológie, kde prevláda návrat k prameňom sprostredkovanej komunikácie, aby sa zabezpečili osobné záujmy lídra³¹.

Je dôležité si uvedomiť, že neo-populizmus súčasnosti je tzv. „tele-populizmus“ – osobnosť demagogického lídra sa meria na základe jeho percepcie publikom v televízii. Verejný priestor sa teda presunul mimo parlamentné pole. Nesmierna medializácia politiky spôsobila to, že komunikované myšlienky lídrov sa zúžili na krátke slogany ako „Nasledujte ma!“, sila lídra a taktiež politické preferencie závisia od schopnosti manipulovať davom a vedieť predať myšlienku, že politici sú len sprostredkovateľom hlasu ľudu a že sila hlasu postačí k zmene sveta, prípadne k odstráneniu negatívnych a nežiadúcich aspektov spoločnosti³².

Všetky súčasné neo-populistické strany v Európe sa vyznačujú základnými znakmi:

- 1) Výzva ľudu osobného charakteru vyhlásená lídrom
- 2) Výzva ľudu ako celku – s výnimkou nelegitímnych elít, obvinených z komplotu, teda cieľom je národné zjednotenie občanov
- 3) Výzva tzv. autentického ľudu, ktorý ostal samým sebou – teda si ponechal svoju vlastnú identitu

²⁹ TAGUIEFF, Pierre-André et al. *Le retour du populisme. Un défi pour les démocraties européennes*. France: Encyclopaedia Universalis France S.A. 2004, s. 17.

³⁰ TAGUIEFF, Pierre-André et al. *Le retour du populisme. Un défi pour les démocraties européennes*. France: Encyclopaedia Universalis France S.A. 2004, s. 20.

³¹ TAGUIEFF, Pierre-André et al. *Le retour du populisme. Un défi pour les démocraties européennes*. France: Encyclopaedia Universalis France S.A. 2004, s. 18.

³² TAGUIEFF, Pierre-André et al. *Le retour du populisme. Un défi pour les démocraties européennes*. France: Encyclopaedia Universalis France S.A. 2004, s. 18.

- 4) Výzva k zmene, ktorá vyžaduje prelom a očistu súčasného stavu – tá je neoddeliteľná od anti-fiškálného protestu, občasne viazaná na nutnosť referenda pochádzajúceho z občianskej iniciatívy
- 5) Výzva k „očisteniu“ krajiny od všetkých elementov, ktoré sú neschopné asimilácie – a teda nastolenie programu tzv. nacionalizmu vylúčenia s akcentom na anti-imigrantskú politiku.

Tieto politické strany prezentujú novú vlnu extrémnej pravice – ide o strany často označované ako post-industriálne. Táto extrémna pravica reflektuje skôr „post-fašistické“ prvky, ako prvky „neo-fašistické“³³.

Niektorí autori vo svojich prácach populistické strany automaticky spájajú s novou vlnou extrémnej pravice (od roku 1980) a nerozlišujú dva koncepty. Ich spojenie stojí na jednoduchom princípe – ide o politicky heterogénnu rodinu politických strán so spoločným ideologickým základom. Počas rokov formovania sa extrémnej pravice v západnej Európe je aj napriek odlišnému vývoju možné vidieť štyri centrálné elementy spoločnej ideológie:

- 1) Anti-imigrácia, respektíve xenofóbia ako volebná metóda
- 2) Silný autoritársky a sekuritársky prvok
- 3) Názorová blízkosť extrémnej pravice a populistickej pravice v hospodárskom programe – v neo-liberálnych orientáciách v 80. rokoch 20. storočia, a zároveň v novodobých témach ako je obrana národných systémov sociálnej ochrany a negatívny postoj voči globalizovanému hospodárstvu a európskej integrácii
- 4) Špecifické politické gesto využívané vo verejnej diskusii, ktorého základom je opakované využívanie anti-systémového populizmu vyjadrujúceho všetky existujúce formy hnevu a nesúhlasu voči veľkým vládnym útvarom³⁴.

1.4.2. Populizmus ako ideológia

Niektorí autori považujú populizmus za ideológiu – čiže skupinu nápadov a názorov, ktoré sú charakterizované antagonizmom medzi ľuďom a elitou. Autorom jednej zo zásadných definícií populizmu ako ideológie je C. Mudde. Ten tvrdí, že „*Populizmus je tzv.*

³³ TAGUIEFF, Pierre-André et al. *Le retour du populisme. Un défi pour les démocraties européennes*. France: Encyclopaedia Universalis France S.A. 2004, s. 9-10.

³⁴ IVALDI, Gilles. *Droites populistes et extrêmes en Europe occidentale*. Paris: La documentation Française, 2004, s. 17-39.

„thin-centered“ ideológia, ktorá považuje spoločnosť za rozdelenú na dve homogénne a antagonistické skupiny, „čistý ľud“ verzus „skorumpovaná elita“, a ktorá tvrdí, že politika by mala byť vyjadrením všeobecnej vôle ľudu.³⁵

V prípade výskumu populizmu ako ideológie je potrebné sa zamerať na politické strany a ich lídrov a analyzovať stranícke programy, prípadne iné stranícke dokumenty prostredníctvom kvalitatívnych analýz.

1.4.3. Populizmus ako diskurzívny štýl

Iní teoretici naopak definujú populizmus ako diskurzívny štýl. De la Torre vo svojom diele, kde analyzuje populizmus v Latinskej Amerike, definuje populizmus ako „*rétoriku, ktorá formuje politiku ako morálny a etický konflikt medzi pueblo (ľudom) a oligarchiou*“³⁶.

Hawkins dáva vo popredia manicheistický, teda dualistický aspekt populizmu ako diskurzu a teda vníma binárny kontext politických konfliktov dvoch skupín. Taktiež zdôrazňuje, že je to pohľad na svet, ktorý je vyjadrený prostredníctvom diskurzu. Zároveň uvádza päť základných prvkov populistického diskurzu:

- 1) Manicheistický dualistický pohľad
- 2) Identifikácia Dobra s vôľou ľudu
- 3) Identifikácia Zla s konšpirujúcou elitou
- 4) Dôraz na systémovú zmenu
- 5) Anything-goes prístup voči právam menším a demokracii³⁷.

Ernesto Laclau sa venuje populizmu ako diskurzívnemu štýlu z veľmi abstraktného hľadiska – tvrdí, že populizmus je založený na existencii tzv. „prázdnych signifikantov“ – teda na slovách a ideách, ktoré vyjadrujú univerzálnu spravodlivosť. Taktiež vyjadruje názor, že populizmus je neodlúčiteľnou zložkou demokracie³⁸.

³⁵ MUDDE, Cas. The Populist Zeitgeist. *Government and Opposition* [online]. 2004, vol. 39, no. 4, s. 542-563 [cit. 2018-10-04]. Dostupné z: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/j.1477-7053.2004.00135.x>.

³⁶ DE LA TORRE, Carlos. *Populist Seduction In Latin America: The Ecuadorian Experience* [online]. Athens: Ohio University Press, 2000, s. 4 [cit. 2018-10-04]. Dostupné z: http://www.ohioswallow.com/extras/9780896802797_chapter_1.pdf.

³⁷ HAWKINS, Kirk A. Is Chavez Populist?: Measuring Populist Discourse in Comparative Perspective. *Comparative Political Studies* [online]. 2009, vol. 42, no. 9, s.1040-1067 [cit. 2018-10-04]. Dostupné z: <http://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/0010414009331721>.

³⁸ LACLAU, Ernesto. *On Populist Reason*. New York: Verso. 2005, s. 69-71.

Populizmus ponímaný ako diskurzívny štýl sa nápadne podobá ponímaniu populizmu ako ideológie, ale ide o dva rozdielne uhly pohľadu. Populizmus ako ideológia vyjadruje určité názory, pohľady a idey, ktoré sú špecifické pre populizmus; zatiaľ čo populizmus ako diskurzívny štýl je len spôsob, akým lídri politických strán posúvajú svoje nápady masám a zdôrazňujú dualistickú povahu politiky „my“ verzus „oni“. Pri výskume diskurzívneho štýlu je nutné analyzovať texty, príhovory a verejné vystúpenia politikov a interpretovať ich význam prostredníctvom diskurzívnej analýzy.

1.5. Špecifická forma populizmu: národný populizmus Národného Frontu vo Francúzsku

Národný Front, založený v roku 1972 spadá do novej vlny populistických strán. Jeho prípad nie je ale jasne definovaný v predošlých teóriách – ide o akýsi prierez viacerými formami. V tomto lepenistickom ponímaní je ľud považovaný jednak za *ethnos* – čisté národné etnikum, ale aj za *dêmos* – spodná vrstva ľudu, ktorá nie je skorumpovaná. Na základe tejto percepcie je možné tvrdiť, že ide o protestnú formu populizmu (proti elitám) spolu s populizmom zameraným na identitu (výzva ľudu je orientovaná na etnonárodnú identitu, ktorej životnosť je ohrozená). Ide o tzv. „národný populizmus“³⁹.

Tento národný populizmus je markantný v dvoch dimenziách – v stylistickej, no zároveň aj ideologickej. V kontexte typológie populizmu je možné ho definovať na základe už spomínaného výskumu M. Canovan – je to zmes bonapartizmu resp. národne-populistického césarizmu, reakcionárskeho populizmu (kde dominuje xenofóbia - a teda rasizmus), populistického demokratizmu na švajčiarsky štýl (chvála priamej demokracie, ktorá sa odvoláva na referendum vyplývajúce z občianskej iniciatívy) a „populizmu politikov“ (výzva ľudu na neideologickom základe – ten je nahradený tradíciou, morálnosťou, prirodzenosťou a pod., čím zhromažďuje viacero vrstiev, či tried)⁴⁰.

Zároveň tento lepenistický národný populizmus vykazuje všetkých päť prvkov neo-populizmu:

³⁹ TAGUIEFF, Pierre-André et al. *Le retour du populisme. Un défi pour les démocraties européennes*. France: Encyclopaedia Universalis France S.A. 2004, s. 20.

⁴⁰ TAGUIEFF, Pierre-André et al. *Le retour du populisme. Un défi pour les démocraties européennes*. France: Encyclopaedia Universalis France S.A. 2004, s. 21.

- 1) Výzva ľudu osobného charakteru – tá leží na demagogickom lídrovi, akým bol dlhé roky J.M. Le Pen, v súčasnosti je ním jeho dcéra M. Le Pen. Táto demagogická manipulácia ľuďom zahŕňa aj využívanie moderných technológií – v minulosti to bola najmä televízia, dnes sú to aj iné zdroje (internet a sociálne siete). Národný Front teda spĺňa aj kritériá tele-populizmu.
- 2) Výzva ľudu ako celku – cieľom je zhromaždenie ľudu bez ohľadu na triedne divízie, na základe ideológie, alebo kultúrnych aspektov. V prípade NF sa veková hranica voličov stále znižuje, volia ho aj muži, aj ženy a zároveň rozličné sociálne vrstvy.
- 3) Výzva autentického ľudu, ktorý ostal samým sebou – Národný Front vedie charizmatiký líder, ktorí bojuje proti skorumpovaným elitám. V danom kontexte je vidieť boj toho dobra – čiže ľud, ktorý je správny a nezmenený – so zlom – elitárske skorumpované vrstvy spoločnosti.
- 4) Výzva k zmene vyžadujúcej prelomový zlom a očistu súčasného stavu – Národný Front vo verejnej diskusii poukazuje na to, že on jediný je možný priniesť zmenu a nie tí pred ním, ktorí neuspeli.
- 5) Výzva k otvorenej diskriminácii na etnickom, alebo kultúrnom základe – v tomto prípade Národný Front už od svojho založenia bojuje proti imigrácii a v súčasnej dobe proti islamskému náboženstvu a príst'ahovalcom, ktorí ho vyznávajú⁴¹.

2. Komparatívna obsahová analýza politických programov

Vychádzajúc z definície populizmu ako ideológie budem vo svojej práci analyzovať politické programy prezidentských kandidátov Národného Frontu. Ide o predvolebné programy J.M. Le Pen z rokov 2002 a 2007; a zároveň o predvolebné programy jeho dcéry M. Le Pen z rokov 2012 a 2017. Jednotlivé predvolebné programy budem analyzovať na základe štyroch indikátorov:

- 1) Sociálna a environmentálna politika
- 2) Ekonomika a právo
- 3) Poriadok a bezpečnosť

⁴¹ TAGUIEFF, Pierre-André et al. *Le retour du populisme. Un défi pour les démocraties européennes*. France: Encyclopaedia Universalis France S.A. 2004, s. 21-23.

4) Školstvo a kultúra.

Cieľom je sledovať a pochopiť vývoj samotných kandidátov v priebehu rokov, no taktiež aj celkový vývoj Národného Frontu a jeho priority meniace sa v čase, ktoré reflektujú predvolebné programy.

2.1. Politický program J. M. Le Pen z roku 2002 – „Pre francúzsku budúcnosť“

Politický program J.M. Le Pen z roku 2002 je obsahovo najkratším analyzovaným dokumentom tejto časti výskumu. Predvolebný program s názvom „*Pre francúzsku budúcnosť*“ je členený na šesťnásť častí⁴².

Oblasti sociálnej a environmentálnej politiky sa venuje presne šesť častí. V časti číslo jedna s názvom „*Pre prežitie agrikultúry a vidieka*“ zdôrazňuje potrebu podpory národného hospodárstva na úkor globalizácie, garanciu solídnych plátov pre poľnohospodárov, boj proti vymieraniu poľnohospodárskej tradície a iné výhody pre rodiny a poľnohospodárov – ako napríklad revalorizovanie dôchodkov, alebo ustanovenie moratória na splátky dlhov. Článok číslo dva volebného programu vyžaduje ustanovenie priority pre Francúzov v získavaní zamestnania a taktiež chce rozvinúť profesné vzdelávanie občanov. V časti ktorá bráni a rozoberá rodinné otázky sa program venuje problémom ako je uľahčenie adopcie francúzskych sirôt, povoleniu prenatalnej adopcie, volá po rešpekte života od jeho počiatku a pôvodu – čo nepriamo implikuje zákaz potratov v kontexte politiky Národného frontu; žiada zabezpečenie príjmu na rodičovskej dovolenke, ktorý bude rovný minimálnej mzde a iné výhody pre francúzske rodiny. V článku číslo osem program rieši ochranu životného prostredia a veľmi zoširoka žiada ochranu populácie pred chemickými, biologickými, alebo inými hrozbami a zároveň volá po rešpekte prírody a lesov. V článku s názvom „*Za francúzske bratstvo*“ – čo je narážkou na heslo Francúzskej republiky („Sloboda, rovnosť, bratstvo“) – požaduje ustanovenie slobodnej kandidatúry v profesných voľbách; garanciu minimálneho dôchodku a tiež chce upevniť minimálnu mzdu a prehodnotiť spodnú hranicu príjmov v boji proti konkurencii týkajúcej sa manuálnej práce imigrantov a vo všeobecnosti proti práci tzv. „na čierno“. Článok číslo dvanásť má za cieľ ochranu zdravia a poskytovanie

⁴² Programme de M. Jean-Marie Le Pen, président du Front national et candidat à l'élection présidentielle 2002, intitulé : "Pour un avenir français", avril 2002 [online]. Paris: Vie publique, 2002 [cit. 2018-10-04]. Dostupné z: <http://discours.vie-publique.fr/notices/023001406.html>.

zdravotnej starostlivosti – chce oddeliť kasu, do ktorej občania prispievajú na zdravotnú starostlivosť na základe národnosti (Francúzi v jednej, cudzinci v druhej) a taktiež chce garantovať rovnakú sociálnu starostlivosť pre všetkých Francúzov.

Ekonomike a právu sa vo svojom programe J. M. Le Pen venuje v šiestich článkoch. V článku číslo päť, ktorý nesie názov „*Skončiť s fiškalizmom*“ chce zrušiť, alebo aspoň znížiť rozličné dane, ktoré uľahčia fungovanie malým, či stredným podnikom. Taktiež chce zrušiť právo dedičstva po priamej línii a daň z príjmu, no tiež sa pokúša o zníženie rozličných pozemkových zaťažení. Článok číslo šesť bojuje proti globalizácii a Európskej únii – jeho cieľom je vypovedať Schengenskú, Amsterdamskú a Maastrichtskú zmluvu; odvolať ústavnú zmenu, ktorá povoľuje voľby cudzincom a predovšetkým chce zrušiť Európsku komisiu v Bruseli. V článku číslo sedem sa politický program zaoberá novým protekcionizmom: chce ustanoviť nové ekonomické hranice na ochranu pracovných miest a francúzskych produktov; cieľom je taktiež pomôcť firmám znovunadobudnúť hlavné postavenie na vnútornom trhu, ale taktiež aj v exporte a dôležitým aspektom je aj zníženie štátnych výdavkov a verejných inštitúcií. Článok číslo desať chce znížiť reguláciu obchodovania malých firiem a podnikateľov; vyrovnáť vzťahy medzi malými podnikmi a veľkými spoločnosťami a taktiež chce úspory orientovať do produktívnych investícií. V článku číslo pätnásť, ktorý nesie názov „*Za veľkosť Francúzska*“, program odmieta tzv. „Nové svetové usporiadanie“ ustanovené Spojenými štátmi americkými v centre Organizácie spojených národov a spolu s tým si chce udržať francúzsku suverenitu nad oblasťou Zámorského Francúzska. V poslednom článku politického programu – teda v článku číslo šestnásť chce J. M. Le Pen „*Vrátiť moc ľudu*“. Presnejšie chce zahrnúť do Ústavy tzv. národnú preferenciu – teda prednosť Francúzov pred cudzincami; bojovať proti záujmovým skupinám (lobistom, a tzv. feudálnym zriadeniam – syndikátom, asociáciám a pod.); brániť základné slobody – slobodu vyjadrovania, informácií, vzdelávania a výskumu; vytvoriť ústavný základ pre tlač a médiá a najmä rozšíriť pole pôsobnosti referenda na imigráciu, reformu definície národnosti, prioritných pracovných miest pre Francúzov, trest smrti a iných veľkých reforiem.

Poriadok a bezpečnosť sú rozoberané v troch článkoch programu. Článok číslo štyri si dáva za úlohu zamedziť prítoku imigrantov. Opäť v článku spomína ukotvenie francúzskej národnej preferencie vo všetkých oblastiach – ubytovanie, zamestnanosť, sociálne príspevky; chce zrušiť automatické nadobúdanie francúzskeho občianstva; ukončiť

zhromažďovanie rodín na francúzskom území a predovšetkým chce okamžité vyhodenie všetkých imigrantov, ktorí sa nachádzajú v tzv. „nezvyčajnej situácii“ – čo znamená imigrantov, ktorí sú v zemi nevidovaní a na čierno. V článku číslo trinásť chce navýšiť zdroje polície a tým zaistiť ochranu hraníc; ustanoviť princíp nulovej tolerancie v oblasti trestného stíhania; zlikvidovať organizované kriminálne skupiny v mestách, ale aj v prímestských častiach a zvýšiť materiálne, ale aj ľudské zdroje v oblasti justície. Článok číslo štrnásť sa venuje rekonštrukcii armády – chce modernizovať strategické nukleárne sily; zlepšiť životnú úroveň vojenského personálu a ich percepciu spoločnosťou a taktiež chce vytvoriť národnú gardu na dobrovoľnej báze s cieľom operačnej obrany francúzskeho teritória.

Školstvo a kultúra sú obsiahnuté len v jednom článku – a to v článku číslo deväť. Tento článok zdôrazňuje potrebu depolitizácie školských učebníc; ustanovenia voľného výberu školy; chce zlepšiť vzdelávanie v oblasti kultúrneho dedičstva a najmä – chce podporovať súťaživosť a odmeňovať zásluhy študentov.

Vo všeobecnosti reflektuje tento politický program všetky základné neo-populistické prvky – apel vyhlásený charizmatickým lídrom – teda J.M. Le Pen, ktorý je orientovaný na francúzsku spoločnosť ako jeden celok, ktorý sa musí navrátiť k svojim národným koreňom – musí odmietnuť globalizáciu a Európsku úniu, či externé vplyvy USA na pôde Organizácie spojených národov. Zároveň apeluje na národ v kontexte identity a teda sa separuje, resp. chce zamedziť imigráciu a príchod cudzincov – ustanovením národnej preferencie vo všetkých oblastiach života. Taktiež burcuje ľud proti imigrantom a legitimitu a oporu nachádza v ľudových referendách, ktoré chce rozšíriť na kontroverzné otázky akými je trest smrti, či udelenie národnosti, vyhodenie imigrantov a pod. V neposlednej rade bojuje proti fiškalizmu, otvoreným hraniciam a zahraničným vplyvom na území Francúzska (či už v oblasti obchodu, ekonomiky, alebo sociálnej politiky). Politický program taktiež reflektuje aj environmentálnu politiku, školstvo a kultúru, no najmarkantnejším prvkom je práve anti-imigračný postoj, protekcionizmus ekonomiky, obchodu, hraníc a politiky a národná preferencia Francúzov ako jednotného ľudu. Je možné zhodnotiť, že tento politický program nesie v sebe viac identitárskych prvkov, než protestných prvkov (anti-elitárskych, či anti-fiškálnych). Podtón silného nacionalizmu v negatívnom kontexte, ktorý obracia francúzsky ľud proti imigrantom je markantnejší, ako protestné mobilizačné prvky. Na tento politický program je nutné sa pozerať aj v čisto francúzskom kontexte – napríklad podporou

súťaživosti a ocenením zásluh študentov sa dostávame na tenkú hranu, kedy by mohlo dôjsť k narušeniu základných pilierov francúzskej kultúry a spoločnosti – rovný prístup študentov k informáciám a k vzdelaniu nie je zabezpečený a odvíja sa od finančných možností každej rodiny, zázemia a pod. a preto by teda mohlo dôjsť ku diskriminácii a narušeniu ideí rovnosti.

2.2. Politický program J. M. Le Pen z roku 2007

Tento politický program z roku 2007 je omnoho dlhší, no zároveň aj komplexnejší, ako jeho predchodca z roku 2002. Celkovo je tvorený dvadsiatimi piatimi bodmi, ktoré sú následne rozdelené na dve časti. Primárne sa jeden bod programu delí na úvodnú konštatáciu, v ktorej J. M. Le Pen objasňuje situáciu, ktorá prinútila politickú stranu a teda kandidáta samotného zahrnúť danú problematiku do politického programu. Ide väčšinou o štatistické údaje, prípadne znenia zákonov, respektíve ich subjektívny výklad, s ktorým kandidát nesúhlasí a ktoré je potreba zmeniť, aby štát fungoval efektívnejšie a francúzsky ľud sa mal lepšie. V druhej časti bodu navrhuje už konkrétne kroky a teda reformy systému, ktoré tvoria základ politického programu⁴³.

Environmentálna a sociálna politika je obsiahnutá v deviatich bodoch. V článku číslo 3 sa program venuje sociálnemu zabezpečeniu – jeho cieľom je reformovať systém sociálnej podpory a ochrany, presnejšie oddeliť obstarávanie jej piatich základných pilierov. Dôležitou časťou v tomto článku je opätovné prepojenie národnej preferencie so sociálnou podporou – pokúša sa napríklad o zrušenie rodičovských príspevkov na deti pre cudzincov; prípadne v ostatných pilieroch – ako sú napríklad dôchodkové alebo starobné príspevky, chce opäť uplatniť národnú preferencie, aj v prípade registrovaných pracujúcich cudzincov na území Francúzska. Dôležitou súčasťou tohto článku je aj žiadosť o správu sociálnej podpory priamo štátom, s kontrolou Parlamentu a s možnosťou dohľadu reprezentantov zamestnancov, zamestnávateľov a ľudí poberajúcich dôchodok. V článku číslo štyri, ktorý sa zaoberá zdravotnou starostlivosťou, chce primárne odbremeniť zdravotnícky personál od byrokracie, zabezpečiť lepšiu lekársku starostlivosť pre pacientov a zároveň podporiť výskum malých laboratórií, ktoré miznú na úkor globalizačnému zlučovaniu malých

⁴³ Programme électoral de Jean-Marie Le Pen, président du Front national et candidat à l'élection présidentielle 2007, mars 2007 [online]. Paris: Vie publique, 2007 [cit. 2018-10-04]. Dostupné z: <http://discours.vie-publique.fr/notices/073001250.html>.

laboratórií pod veľké medzinárodné značky. Zároveň v tomto článku rieši zásadné etické otázky príznačné pre Národný Front – zákaz klonovania, eutanázie, či zásahov do embrya v rámci výskumných účelov. Článok číslo päť sa zameriava na rodinu a detstvo – aj v tomto volebnom období sa drží myšlienky rodičovských príspevkov rovných minimálnej mzde, podpory prenatálnej adopcie a tiež chce zaviesť rozličné výhody mladým rodinám (príspevky na bývanie, zľavy pre početné rodiny a pod.). Opätovne však stavia podporu rodín na ich národnosti – teda chce podporovať výhradne francúzske rodiny – a podpora sa neodvíja od sociálneho statusu, ale od počtu detí. Napríklad, karta pre rodiny s dvoma a viac deťmi, ktorá má umožniť viaceré výhody nesie názov „France-Famille“ – čiže „Francúzsko-Rodina“, čo demonštruje národný záujem a vylučuje zo systému podpory rodiny cudzincov. Opätovne sa taktiež nepriamo zameriava na zákaz potratov, kde toto rozhodnutie chce podrobiť národnému referendu. Novinkou v programe je výslovné zamietnutie homosexuálnych svadiieb a adopcie detí homosexuálnymi párami. V článku číslo šesť rieši dôchodky a ich prehodnotenie, požaduje ustanovenie hranice 65 rokov ako dôchodkového veku a zároveň chce iniciovať to, aby cudzinci pracujúci vo Francúzsku poberali dôchodky v ich krajine pôvodu. Článok číslo sedem požaduje reformy v oblasti bývania – opäť majú prioritu Francúzi, taktiež v prípade žiadosti o sociálne bývanie. Cieľom tohto článku je tiež uľahčiť zlú situáciu slabším skupinám – postihnutým, študentom, starším ľuďom. Článok číslo deväť zaoberajúci sa agrikultúrou navrhuje viaceré zmeny v oblasti medzinárodnej spolupráce, no taktiež cieľi na ochranu francúzskeho trhu a francúzskych poľnohospodárov a chce bojovať proti sociálnemu dumpingu. Článok číslo šesťnásť rieši environmentálne otázky, chce zvýšiť povedomie obyvateľstva, chrániť prírodu a zvieratá a zamedziť ich pohybu mimo hranice. V nasledujúcom článku číslo sedemnásť, ktorý sa zaoberá otázkou energie, chce J. M. Le Pen zaviesť voluntaristickú politiku a inšpirovať sa Amerikou, či Ruskom – požaduje, aby sektor energetiky, bezpečnosti, vesmíru a vedeckých výpočtov prešiel pod kontrolu štátu. Taktiež plánuje rozvinúť vývoj alternatívnych zdrojov energie, spoločne s posilnením produkcie jadrovej energie. Článok číslo dvadsaťjeden je posledným, ktorý sa týka environmentálnej a sociálnej politiky. V tejto časti programu opätovne zdôrazňuje národnú preferenciu a zmenami chce pomôcť narkomanom, postihnutým, či vážne chorým ľuďom trpiacim AIDS.

Oblasťou ekonomiky a práva sa zaoberá presne sedem článkov programu. Článok číslo desať riešiaci zahraničnú politiku a predovšetkým apeluje na národnú suverenitu. Chce, aby sa Francúzsko stalo vzorom národnej hrdosti a suverenity pre všetky ostatné štáty sveta.

Spoločne s tým chce vystúpiť z NATO a podporovať frankofóniu vo svete. V článku číslo trinásť rieši ekonomické otázky – chce oslobodiť krajinu od fiškalizmu, etatizmu a nadmernej regulácie, reguláciou voľného obchodu chce znížiť negatívne dopady kapitalizmu a predovšetkým chce nastaviť nový systém protekcionizmu hraníc, obchodovania a posilniť tak francúzsku ekonomiku. Reformy sa taktiež ako v predošlom programe zameriavajú na podporu stredných podnikov. V článku číslo štrnásť, ktorý sa zameriava taktiež na ekonomiku a na rozpočet, viní J. M. Le Pen zo zlého stavu globalizáciu, stratu monetárnej nezávislosti a euro vo všeobecnosti. Preto navrhuje balík reforiem, ktoré uľahčia situáciu stredným podnikom, budú chrániť francúzsku produkciu a významné francúzske spoločnosti. Článok číslo osemnásť navrhuje reformu verejnej dopravy a dopravy na území Francúzska ako takej – inovácie verejnej dopravy, mnoho krokov, ktoré idú voči v ústrety – ako napr. budovanie parkovísk a pod. Dôležitý v kontexte tejto analýzy je ale článok číslo devätnásť. Ten zdôrazňuje potrebu znovunadobudnutia suverenity Francúzska, ochrany vlastných hraníc, celonárodného referenda občianskej iniciatívy, či zmenu volebného systému. Zdôrazňuje zápis národnej preferencie do preambuly ústavy, upevniť prezidentský mandát na sedem rokov bez možnosti jeho obnovenia a modifikáciu článku 20 Ústavy, s cieľom zmeniť vládu na orgán vykonávajúci prezidentskú politiku, zodpovednú pred Parlamentom. Otázku zámorských oblastí rieši článok číslo dvadsať prezidentského programu – okrem iného taktiež cieľi proti nelegálnej migrácii. V článku číslo dvadsaťdva sa J. M. Le Pen venuje jeho vízií Európy – prvý krát spomína otázku referenda na tému Francúzska a jeho nezávislosti od Bruselu, chce zrušiť monopol Európskej komisie v oblasti medzinárodných obchodných dohôd, vystúpiť z organizácií ako je EUROPOL alebo EUROJUST a opätovne požaduje vypovedanie Schengenskej zmluvy.

Poriadok a bezpečnosť sú rozoberané v štyroch bodoch tohto politického programu. Prvým je článok týkajúci sa imigrácie. Ten rozoberá kroky ako je napr. politika odhovorenia – sociálne dávky poskytované výhradne Francúzom, iná sociálna podpora poskytnutá na základe národnej preferencie a zároveň reformovať zákon o občianstve – čiže napr. upustenie od dvojitého občianstva a pod. Venuje sa aj výstupu zo Schengenského priestoru, podpore spolupráce s inými štátmi, čo by zabránilo masovej ekonomickej migrácii, či politike asimilácie a zabráneniu zhromažďovaniu rodín s emigračným cieľom. Nasledujúci článok sa venuje bezpečnosti a justícii – chce znížiť byrokráciu v policajnom zbore a justícii, navýšiť zdroje pre oba subjekty a chce zaviesť trest smrti. Opätovne, ako aj v predošlom

politickom programe spomína nulovú toleranciu v kontexte nelegálnej imigrácie, no ide ešte ďalej – chce zatvárať mešity (napr. salafistických hnutí), ktoré otvorene vedia terorizmus. V článku číslo jedenásť sa kandidát venuje obrane – cieľom je navýšenie armádneho rozpočtu, ale aj vystúpenie francúzskych vojsk z NATO, či Eurocorps. J. M. Le Pen nezabudol opomenúť neschopnosť reformovať armádu svojich predchodcov a navrhuje teda podľa neho adekvátne riešenia taktiež v poslednom článku programu, kde rieši otázku bývalých vojakov.

Otázka školstva a kultúry je rozoberaná v piatich bodoch tohto predvolebného programu. V článku, ktorý sa venuje školstvu a vzdelávaniu znova nadväzuje na myšlienku z predošlého programu – a to na oceňovanie zásluh študentov na základe ich známok a úspechov prostredníctvom štipendií. Taktiež znova apeluje na depolitizáciu obsahu výuky. Bod číslo dvanásť je obetovaný kultúre a teda ochrane národného dedičstva, prístupu Francúzov ku kultúre, ale aj otázke slobody vyjadrovania a slova. Na rozdiel od predošlého politického programu z roku 2002, kandidát v tomto prípade zahrnul aj internet a internetové pripojenie, ktoré má byť spôsobom, či formou vyjadrovania a zdroja informácií – preto by mal štát dohliadať na zavádzanie internetu aj do vidieckych oblastí, nie len do miest. V článkoch venujúcim sa výskumu, mladým a športu požaduje prezidentský kandidát vylepšenie stavu, rozvoj a inovácie, ktoré ich sprístupnia širokej populácii.

Tento predvolebný program J. M. Le Pen z roku 2007 sa výrazne podobá na svojho predchodcu z roku 2002. Zásadným rozdielom je však jeho koncepcia – je podrobnejší, prehľadnejšie písaný a prvky populizmu nie sú len v ideách, ale taktiež skryté medzi riadkami v jeho písomnom prejave v rámci každej konštatácie. Opätovne môžeme vidieť to, že základom celého programu národná identita a v jeho ponímaní problémová imigrácia – demonštráciou jej dôležitosti je už len to, že je prvým bodom samotného politického programu. Národná preferencia je zahrnutá jednak do sociálnej sféry, jednak do sféry práva, či ekonomiky. Taktiež chce kandidát získať legitimitu a opierať sa o ľudové referendá, čím navráti hlas ľudu. Evidentná je taktiež politika protekcionizmu, rôzne ekonomické reformy, ktoré by favorizovali Francúzsko a posilnili jeho vnútorný trh, ekonomiku a ochránili by tak krajinu pred negatívnymi zahraničnými vplyvmi. Rovnako, ako aj v predošlom programe sa vyskytuje idea anti-fiškalizmu, negatívny postoj voči Európskej únii a iným nadnárodným zoskupeniam, ktoré preberajú istú časť národných právomocí – ako napr. NATO. Súčasne program rieši stálice Národného Frontu – otázku potratov, eutanázie, imigrácie, trestu smrti,

občianskych referend, ochrany hraníc atď. Novinkou oproti predošlému programu je ale zahrnutie priamej otázky ohľadne nezávislosti Francúzska od Bruselu, ktorá by mala byť položená v rámci ľudového referenda a teda nepriamo implikuje žiadosť o vystúpenie krajiny z EÚ. Taktiež stojí za zmienku zahrnutie negatívneho postoja voči homosexuálom; uznanie internetu, ako silného komunikačného nástroja a predovšetkým priame prepojenie islamu s terorizmom, v kontexte nebezpečnej imigrácie, ktorá ohrozuje francúzsky národ. Vďaka konštatáciám na začiatku každého bodu už neprevažuje len populizmus spojený s otázkou identity – silne viditeľné sú aj protestné mobilizačné prvky, ako už vyššie spomínaný anti-fiškalizmus, ale aj anti-elitarizmus. J. M. Le Pen vytýka svojim predchodcom, že nedokázali reformovať armádu, že ekonomická situácia je zúfalá, dôchodky sú nízke, zákony zastaralé, stav imigrácie je alarmujúci a krajina potrebuje rúzne prebudenie a zlom, ktorý prinavrátí opäťovne ľudu hlas a on bude jeho sprostredkovateľom. Taktiež prostredníctvom svojho charizmatického postavenia zdôrazňuje to, že Francúzi si zaslúžia lepšie podmienky, pokúša sa vyburcovať národnú hrdosť konštatáciami ako napr. že Francúzsko je po Číne druhou najstaršou krajinou a malo by zhmotňovať princíp národnej suverenity. Na základe týchto tvrdení je možné skonštatovať, že identitárske prvky sú neustále prevládajúce, no protestné mobilizačné prvky populizmu už nezaostávajú a pokúšajú sa manipulovať voličmi.

2.3. Politický program Marine Le Pen z roku 2012

Politický program Marine Le Pen z roku 2012 je jej debutom v oblasti kandidatúry na prezidentku Francúzskej republiky. Základne je rozdelený na 4 veľké okruhy, z ktorých ústi dvanásť základných záväzkov jej kandidatúry. Dĺžkovo sa analyzovaný dokument radí ako druhý najkratší⁴⁴.

Environmentálnej a sociálnej politike sa venuje presne päť z dvadsaťjeden bodov politického programu. V oblasti dôchodkov, tak ako jej predošlý kandidát sľubuje ich navýšenie, chce zlepšiť sociálnu starostlivosť o starších, dôchodkový vek plánuje upevniť na 60 rokov a cieľom je tiež vytvoriť piaty pilier sociálnej starostlivosti. V zdravotníctve plánuje investovať peniaze do jeho rozvoja, zvýšenia jeho prístupnosti v kontexte mesto – vidiek, taktiež chce podporiť výskum v boji proti Alzheimerovej chorobe a v neposlednom

⁴⁴ LE PEN, Marine. Mon Projet: Pour la France et les Français. In: Front National [online]. Nanterre: ©Front National, 2012 [cit. 2018-10-04]. Dostupné z: http://www.frontnational.com/pdf/projet_mlp2012.pdf.

rade je cieľom aj zavedenie biometrickej zdravotnej karty, ktorá predíde podvodom so zdravotnou starostlivosťou. V oblasti rodiny plánuje kandidátka zavedenie rodičovských príspevkov rovnajúcich sa 80% minimálnej mzdy (čo je rozdiel od jej predchodcu, ktorý požadoval 100%) a príspevky na deti budú opäť prehodnotené a poskytnuté rodinám, kde je minimálne jeden rodič francúzskej národnosti. Tak, ako jej predchodca, aj Marine Le Pen definuje rodinu ako zväzok jedného muža a jednej ženy, a teda sa vyslovuje proti homosexuálnym svadbám a adopciám detí homosexuálnymi párami. Časť programu venovaná agrikultúre a vidieku sa vyslovuje za vystúpenie zo spoločnej poľnohospodárskej politiky Európskej únie a zároveň požaduje národnú suverenitu v oblasti spravovania výlučnej ekonomickej zóny krajiny. Cieľom bodu, ktorý rieši ekológiu je taktiež národná suverenita v oblasti potravinárskej bezpečnosti, ochrana zvierat, podpora domácej produkcie a priblíženie produkcie konzumentom.

Oblasť ekonomiky a práva zahŕňa desať bodov tohto predvolebného programu. Pre posilnenie ekonomiky sľubuje M. Le Pen zvýšenie plátov, zníženie viacerých daní a prehodnotenie výšky dôchodkov. Taktiež navrhuje dialóg s európskymi partnermi na tému vývoja eura ako spoločnej meny, zatiaľ čo sa znovu zavedie frank – toto rozhodnutie však nechá kandidátka na ľudoch a ľudovom referende. Čo sa týka zvýšenia zamestnanosti, požaduje tak, ako jej predchodca zákon, ktorý prinúti francúzsku administratívu a štát nakupovať len od francúzskych spoločností, taktiež chce podporiť malé a stredné podnikanie a apeluje na ochranu vnútorných hraníc (čiže je zásadne proti voľnému obchodu EÚ). Súčasne chce znížiť verejný dlh zrušením monopolu súkromných bánk, ktoré disponujú štátnymi peniazmi. V rámci svojho ekonomického programu útočí aj na fiškalizmus a chce zjednodušiť daňový systém republiky. M. Le Pen zároveň využíva koncept *laïcité* – teda striktného oddelenia štátu a náboženstva a požaduje zákaz pozitívnej diskriminácie štážístov, študentov alebo praktikantov vo verejnom sektore a zakazuje koncept komunitarizmu – Francúzsko je v jej ponímaní jeden celok, bez rozdielov. Samozrejmosťou je aj zákaz nosenia viditeľných náboženských znakov pracovníkov verejného sektoru. Tento politický program prináša aj reformy justície – navýšenie miest a zefektívnenie jej fungovania. Stálicou prezidentských programov Národného Frontu je referendum vychádzajúce z občianskej iniciatívy – požaduje jeho zahrnutie do Ústavy. Tak, ako jej predchodca vyžaduje ustanovenie sedemročného prezidentského mandátu, bez možnosti obnovy a zmenu volebného systému na proporčný. Pokúša sa tiež o reformu verejného sektora – zahŕňa to napríklad prechod správy vlakov TGV, či siete pôšt pod štát. Kandidátka

súčasne navrhuje strategický plán pre Zámorské Francúzsko a pre Európu – chce opätovné prerokovanie zmlúv, prebranie suverenity nad hranicami a nad menou a navrhuje Paneurópsky projekt, kde bude zahrnuté aj Rusko a Švajčiarsko.

Poriadku a bezpečnosti venuje program tri body. Kandidátka chce regulovať migračné toky, aplikovať národnú preferenciu na všetkých Francúzov, bez ohľadu na ich pôvod (čo je novinka oproti predošlým dvom programom), bojovať proti nelegálnej imigrácii a uvádza dokonca tzv. „anti-Francúzsky rasizmus“ – pokiaľ bude francúzske občianstvo/národnosť považovaná za motív trestného činu, bude trest následne zvýšená. Tak, ako predošlý kandidát, aj M. Le Pen nastoľuje užšiu kooperáciu so štátmi, odkiaľ prichádzajú migranti, čo by malo obmedziť nelegálnu imigráciu. Ďalšou stálicou programu Národného Frontu je ustanovenie nulovej tolerancie a trestu smrti a plánované je aj navýšenie kapacity polície a armády. V bode, ktorý rieši obranu sa nachádza ďalšia zásadná požiadavka Národného Frontu – výstup Francúzska z NATO. Spoločne s navýšením armádnych kapacít kandidátka žiada aj rozvoj obrany morí a zdôrazňuje jadrový arzenál ako zásadný aspekt obrany štátu.

Školstvo a kultúru zahŕňajú dva body programu. V oblasti školstva kladie program dôraz na výuku dejín Francúzska spoločne s jeho geografiou. V oblasti kultúry už tradične apeluje na ochranu národného dedičstva, investície chce presunúť z Paríža do zvyšnej oblasti republiky a taktiež spomína ochranu osobných údajov na internete.

Obsah programu M. Le Pen z roku 2012 sa nijak nevymyká štandardom nastoleným jej otcom. Aj v tomto programe nájdeme základné piliere politiky Národného Frontu ako je zákaz eutanázie, boj proti homosexuálnym svadbám, vystúpenie krajiny z eurozóny, z NATO, zo Schengenského priestoru, negatívny postoj voči potratom, boj proti imigrácii a pod. Rozdielom však je jeho všeobecné ladenie – program nie je tak agresívny, ako boli program J. M. Le Pen – národná preferencia je spomenutá menej často, vzťahuje sa už aj na rodiny, kde je aspoň jeden z rodičov Francúz; islam nie je automaticky prepojený s terorizmom a pod. Zároveň nachádzame aj drobné rozdiely týkajúce sa rodičovských príspevkov, či ustanovenia legálneho veku odchodu do dôchodku. V kontexte vývoja médií a internetu už nejde len o jeho zavádzanie do vidieckych oblastí, ale o ochranu údajov spotrebiteľa. Samotný program nie je tak podrobný a komplikovaný, ako program J. M. Le Pen z roku 2007. Celkový dojem, stručnosť a mierne ladené slová poukazujú na nenápadnú zmenu v politike – Národný Front nezmenil priority, zmenil len spôsob, akým ich podáva. Nakoľko program nemá externú koncepciu tak premyslenú ako program z roku 2007,

chýbajú teda konštatácie s protestnou mobilizáciou ľudu. Aj tak si ale program M. Le Pen zachováva populistické prvky, či už spojené s identitou, alebo protekcionistickou politikou, anti-fiškálnom, či anti-elitárstvom. V konečnom dôsledku je ale možné konštatovať, že v dôsledku zmiernenia vyjadrovacích prostriedkov a väčšej neutrality prevládajú identitárske prvky nad tými protestne-mobilizačnými.

2.4. Politický program Marine Le Pen z roku 2017

Politický program kandidátky M. Le Pen z roku 2017 je najnovším a teda najaktuálnejším politickým programom, s ktorým šla do prezidentských volieb v roku 2017, ako kandidátka Národného Frontu. S ním v prvom kole uspela a prebojovala sa do druhého kola volieb, kde sa postavila proti súčasnému prezidentovi E. Macronovi. Tento politický program je zásadne dlhší, ako jej predošlý a zároveň je inak koncipovaný. Ide o 144 záväzkov, ktoré plánuje kandidátka po svojom zvolení splniť – samotný program teda poníma viac ideí, ale bez hlbšieho rozvinutia myšlienky (ako to bolo napríklad v prípade J. M. Le Pen v roku 2007). Celkovo sa program člení na sedem hlavných okruhov, ktoré sa následne delia na menšie celky pozostávajúce už z konkrétnych záväzkov⁴⁵.

V oblasti environmentálnej a sociálnej politiky sa kandidátka vyjadruje ku garancii sociálnemu zabezpečeniu a ochrane v tridsiatich piatich záväzkoch. Tak, ako vo svojom predošlom programe chce nastaviť vek odchodu do dôchodku na 60 rokov a taktiež sa vyjadruje k podpore natality a rozvoju francúzskej spoločnosti, čo chce docieľiť stabilnými a dostačujúcimi rodinnými prídavkami vyhradenými pre francúzske rodiny (v tomto prípade už ale nešpecifikuje, či k teda k statusu francúzskej rodiny postačuje jeden rodič s francúzskym občianstvom, alebo je potreba dvoch). V kontexte zdravotníctva zahrnula taktiež podporu francúzskych startupov, čo je novinka oproti predošlým programom, chce zabezpečiť stopercentnú zdravotnú starostlivosť pre všetkých Francúzov a bojovať chce taktiež proti časti zdravotnej starostlivosti vyhradenej štátom pre ilegálnych prisťahovalcov, čím ušetrí financie v štátnej pokladnici. Agrikultúru a poľnohospodárstvo chce vylepšiť uvalením politiky protekcionizmu na francúzske produkty, a tak ako v predošlých programoch požaduje zrušenie dohôd voľného obchodu (napr. TAFTA, CETA atď.), čím bojuje proti nepoctivej konkurencii, sociálnemu dumpingu a zvýhodní francúzsku

⁴⁵ LE PEN, Marine. 144 engagements présidentiels. In: Front National [online]. Nanterre: ©Front National, 2017 [cit. 2018-10-04]. Dostupné z: <http://www.frontnational.com/pdf/144-engagements.pdf>.

produkcii; a zároveň chce spoločnú poľnohospodársku politiku EÚ transformovať do národnej poľnohospodárskej politiky Francúzska. Taktiež ako po minulé roky požaduje podporu rozvoja obnoviteľných zdrojov, no zároveň chce ponechať jadrové zdroje energie. V oblasti bývania sa znova zameriava na národnú preferenciu, a teda že prístup k sociálnemu bývaní budú mať prioritne ľudia francúzskej národnosti, chce rozvíjať infraštruktúru a ponechať podniky ako siete pôšt alebo železníc (SNCF) pod štátnou správou.

Ekonomika a právo je rozoberaná v šesťdesiatich šiestich bodoch. Hneď v prvom bode programu predostiera M. Le Pen ideu, ktorá zásadným spôsobom ovplyvní fungovanie Francúzska a taktiež EÚ. Tak, ako v predošlom programe, apeluje na dialógy s ostatnými členskými štátmi o budúcnosti Európskej únie a požaduje znovunadobudnutie suverenity (monetárnej, teritoriálnej, legislatívnej a ekonomickej), čo vyústi v referendum o zotrvaní Francúzska v štruktúrach EÚ. Opätovne požaduje referendum o zmene Ústavy – chce, aby sa do nej zapísalo, že jediná možnosť ju modifikovať bude len prostredníctvom referenda. Týmto spôsobom chce „prinavrátiť ľudu hlas“, taktiež chce znova zmeniť volebný systém na proporčný, znížiť počet politických reprezentantov v Parlamente (tak, ako aj v hornej, tak aj v dolnej komore), ustanoviť existenciu referenda ľudovej iniciatívy a zároveň centralizovať štátnu správu Francúzska – namiesto šiestich úrovní zachovať len tri: komúny, departmenty a Štát. Taktiež bojuje za slobodu prejavu, opätovne za ochranu osobných údajov a možnosť detí navštevovať školy podľa vlastného výberu. Spoločne s tým znovu opakuje uvalenie určitej formy patriotizmu na francúzsku ekonomiku – otvorene hovorí o znovuzavedení franku, namiesto eura; zvýhodňovaní francúzskych firiem; ale aj o vytvorení Ministerstva Zámorského Francúzska a morí, ktoré by následne zúročilo námorný potenciál krajiny. Podnikanie chce uľahčiť aj veľmi malým, či malým a stredným podnikom znížením daní a administratívnej záťaže, či poskytovaním finančnej podpory a taktiež chce posilniť kúpnu silu krajiny. Kandidátka navrhuje zjednodušenie daňového systému, chce zakročiť proti offshoringu, prinavrátiť hodnotu manuálnej práci a pomôcť mladým a hendikepovaným nájsť si zamestnanie. Veľký počet bodov venuje samozrejme národnej identite – tak, ako vo svojom predošlom programe chce zapísať národnú preferenciu do Ústavy, ako garanciu ochrany národného francúzskeho dedičstva a znovu odmieta pozitívnu diskrimináciu. Novinkou v programe je, že kandidátka požaduje stiahnutie vlajok Európskej únie zo všetkých verejných budov. Francúzsku chce prinavrátiť jeho štátnu suverenitu a rešpekt a cieľom je aj budovanie spolupráce s krajinami Afriky.

Poriadku a bezpečnosti venuje M. Le Pen vo svojom programe dvadsať šesť záväzkov. Opätovne chce posilniť kapacity policajného a armádneho zboru a oslobodiť ich od nadmernej administratívy. Ďalšou stálicou, ktorá sa vyskytuje aj v tomto volebnom programe je aplikácia nulovej tolerancie, navýšenie kapacity väzníc a vyhostenie odsúdených cudzincov do ich krajiny pôvodu. V boji proti nelegálnej imigrácii navrhuje vystúpenie zo Schengenského priestoru, chce ustanoviť pohraničnú stráž, prevziať moc nad azylovou politikou krajiny, znížiť migračné toky a uľahčiť vyhostenie nelegálnych imigrantov z krajiny. Zásadne bojuje aj proti terorizmu – chce rozpustiť a zakázať všetky spolky prepojené na fundamentalistický islam, zavrieť všetky extrémistické mešity, odobrať národnosť a vyhostiť všetkých ľudí s dvojitzým občianstvom prepojených na djihád a tiež chce bojovať proti organizovanej kriminalite prímestských častí. Samozrejmom súčasťou politického programu Národného Frontu je aj vystúpenie francúzskych vojsk z vojsk NATO, zvýšiť rozpočet na obranu a armádu a zabezpečiť strategickú nezávislosť v oblasti armády.

Školstvo a kultúra sú rozoberané v sedemnástich záväzkoch. M. Le Pen aj v tomto programe opakuje a požaduje ocenenie študentov za zásluhy, odmieta náhodný výber škôl umelo vytvoreným systémom, chce zabezpečiť prioritne výuku francúzskeho jazyka, histórie a matematiky a prinavrátiť rovnosť šancí. Taktiež chce podporovať umenie, sieť francúzskych škôl v zahraničí a vo svete a malé športové kluby.

Tento politický program kandidátky Národného Frontu z roku 2017 reflektuje koncept dediabolizácie strany v plnom rozsahu. Aj napriek tomu, že M. Le Pen znovu zahrnula do svojho programu základné piliere tejto extrémne pravicovej strany ako – boj proti nelegálnej imigrácii; boj proti supranacionálnym a globálnym organizáciám ako je EÚ, alebo NATO; požiadavka vystúpiť z Eurozóny a zo Schengenského priestoru, ustanovenie referenda ľudovej iniciatívy, či reformu dĺžky prezidentského mandátu alebo volebného systému, isté zásadné prvky chýbajú. Rodina už nie je definovaná ako zväzok muža a ženy, k homosexualite sa teda kandidátka nevyjadruje vôbec, taktiež priamo nespomína témy ako potraty, eutanázia a nedefinuje presne francúzsku rodinu. Aj napriek tomu, že je národná preferencia Francúzov jedným z bodov programu, výslovne tento pojem spomína len dva krát – v kontexte so získaním zamestnania a v súvislosti s honoráciou francúzskeho štátneho občianstva a jej zápisom do Ústavy. Obsah programu je miernejší aj v prepojení na islam ako náboženstvo – kandidátka sa nevyhradzuje voči tomuto náboženstvu až tak, ako jej predchodca. Tento aspekt zaobalila do tvrdého boja proti terorizmu, ktorý automaticky

prepája s fundamentalistickým islamom a s extrémistickými mešitami (teda len s jednou vetvou islamu).

2.5. Predbežné zhrnutie analýzy politických programov

Aj napriek tomu, že každý jeden program má inú štruktúru a politický kandidáti ich uchytli rozdielne, všetky vykazujú neo-populistické prvky a populistickú ideológiu ako takú. Programy obsahujú apel charismatického lídra na ľud ako homogénny celok, ktorý ostal nezmenený; vymedzujú sa voči skorumpovaným elitám, ktoré zničili krajinu (najvýraznejší je tento anti-elitársky postoj v programe z roku 2007) a ich politike a zároveň otvorene krizujú určitú skupinu na základe rasovej, či náboženskej príslušnosti (najmä islam, alebo spomenutie francúzskej národnej preferencie, resp. priority). Programy sa držia jednej línie, kde kritizujú nadnárodné štruktúry ako EÚ, NATO a pod., chcú ustanoviť novú politiku protekcionizmu, posilniť ekonomiku a pod. Najväčšia zmena, ktorá reflektuje dediabolizačné mechanizmy je markantná v programe z roku 2017. M. Le Pen sa drží základnej politickej línie Národného Frontu a jeho populistickej ideológie, no identitárske prvky ako agresívny anti-islam, či iné citlivé témy (eutanázia, potraty, homosexualita) sú buď úplne vypustené, alebo zaobalené do miernejšej rétoriky.

3. Kritická diskurzívna analýza prejavov prezidentských kandidátov

V druhej dimenzii analýzy sa zameriam na kritickú analýzu prejavov kandidátov Národného Frontu v rokoch 2002 (v oboch kolách), 2007, 2012 a 2017 (taktiež v oboch kolách). Ide o prejavy voľne dostupné na internete, kde kandidáti prezentujú svoj politický program. Tieto prejavy teda dopĺňujú komplexný obraz o politike Národného Frontu v danom období a poukazujú na priority kandidátov meniace sa v čase, no podané verbálnou formou, dotvorené vizuálnymi aspektami a neverbálnym prejavom (mimika, gestikulácia, oblečenie, scéna).

K porovnaniu a analýze prejavov využijem metódu kritickej diskurzívnej analýzy, tzv. CDA metódu podľa Fairclougha. Ten všeobecný pojem „diskurz“ chápe v troch sférach:

- 1) tzv. žánre – teda časť sociálnej aktivity v rámci praxe
- 2) tzv. diskurz – ktoré vznikajú na základe reprezentácie

3) tzv. štýly – teda spôsob bytia.

Fairclough rozdelil kritickú diskurzívnu analýzu do troch samostatných, aj keď priepustných kategórií, na základe ktorých budú príhovory kandidátov Národného Frontu analyzované:

- 1) Deskripcia – text je skúmaný na základe lingvistickej metódy; skúmaný je slovník, gramatika a štruktúra.
- 2) Interpretácia – cieľom je interpretácia textu; vyjasňuje už to, čo je pre účastníkov známe a v tomto prípade je veľmi dôležitý kontext prejavu.
- 3) Vysvetlenie – zameriava sa na vzťah medzi interpretáciou a sociálnym kontextom a snaží sa o vyloženie diskurzu ako sociálnej praxe. Dôležité sú sociálne determinanty, ideológia a efekt diskurzu⁴⁶.

3.1. Prejav J. M. Le Pen z roku 2002 – prvé kolo prezidentských volieb

V tomto politickom prejave kandidát Národného Frontu prezentuje svoj volebný program v prvom kole prezidentských volieb roku 2002. Celková dĺžka jeho prejavu je 5 minút a 14 sekúnd. J. M. Le Pen sa prihovára občanom, zatiaľ čo stojí pred modrou obrazovkou s bielym nápisom „*Le Pen, Une force pour la France*“, čo v preklade znamená „Le Pen – sila pre Francúzsko“. Kamera je dynamická, uhly pohľadu sa striedajú – približujú, oddiaľujú a kamera mení pozíciu⁴⁷.

Po štylistickej stránke má Le Penov príhovor klasickú štruktúru – v úvode oslovuje publikum štandardným pozdravom Národného Frontu („*Moji drahí rodáci*“), nasleduje krátky predhovor o tom, v akej zlej situácii sa Francúzsko nachádza a prečo je teda nutné prinavrátiť ľudu jeho hlas. V jadre prejavu vysvetľuje osem základných bodov jeho politiky, ktoré sľubuje zmeniť po nástupe do funkcie a v závere povzbudzuje voličov k jeho voľbe počas volebného dňa. Gramaticky sa príhovor nevymyká štandardom – Le Pen používa často trpný rod, ktorý dodáva textu odbornosť, ale aj prostredníctvom radových čísloviek

⁴⁶ VAŠÁT, Petr. Kritická diskurzivní analýza: Sociální konstruktivismus v praxi. *AntropoWebzin* [online]. 2008, vol. 1, no. 2-3, s. 101-112 [cit. 2018-10-04]. Dostupné z: http://www.antropoweb.cz/media/webzin/webzin_2-3_2008/8_KRITICKA_DISKURSIVNI_ANALYZA_SOCIAL.pdf

⁴⁷ Jean-Marie Le Pen - Campagne présidentielle 2002 | Archive INA. In: Youtube [online]. 16.03.2017 [cit. 2018-10-04]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=1rPLSmTSgXo>.

a logických spojok, ako napr. „*po prvé; po piate; po šieste...*“ docielil prehľadný a ucelený text, ktorý však pôsobí mierne katalogizovane a poslucháč môže pri veľkom množstve informácií strácať pozornosť. Kandidát vo svojom prejave používa slová a slovné spojenia ako „*upadajú do beznádeje*“, „*sú trýznení*“, „*nepokoj*“, alebo aj „*...strach sa usadzuje v mestách a na vidieku*“, čím dramatizuje situáciu v krajine. Aby docielil negatívny kontext a zdôraznil katastrofálny stav krajiny, využíva slová ako „*násilie*“, „*drogy*“ alebo „*nebezpečie*“ s prepojením na migračnú vlnu.

Po obsahovej stránke kandidát predstavuje tradičný politický program Národného Frontu, kde chce znovu obnoviť štátnu suverenitu Francúzska a jeho nezávislosť v kontexte politiky Európskej únie, NATO a iných nadnárodných organizácií. Medzi stálice samozrejme patrí zavedenie nulovej tolerancie, obrana vnútorných hraníc, vyhostenie nelegálnych imigrantov, ustanovenie trestu smrti, zníženie daňovej záťaže a boj proti fiškalizmu a taktiež mnohé výhody pre francúzske rodiny s prepojením na zahrnutie definície národnej preferencie do Ústavy. J. M. Le Pen taktiež spomína ochranu životného prostredia, vytvorenie nových pracovných miest a podporu domácej ekonomiky.

Celkovo ide o štandardný politický program Národného Frontu, ktorý korešponduje s jeho písomnou verziou. Dôležitým doplnkom je ale demagogické manipulovanie ľuďom a populistické prvky, ktoré obohacujú prejav. J. M. Le Pen ako demagogický líder otvorene diskriminuje imigrantov a do popredia dáva francúzsky ľud. V závere apeluje na voličov, aby prispeli k zmene – „*Pokiaľ sa Vám zdá, že je všetko v poriadku, a že zajtra to bude ešte lepšie – voľte Chiraca, alebo Jospina – je to to isté. Pokiaľ ale naopak, máte strach o svoju budúcnosť, o budúcnosť Vašich detí a o budúcnosť Francúzska – som jediný kandidát, ktorý je schopný prebojovať sa do druhého kola a teda zmeniť život.*“ – odpisuje predošlé elity, ktoré priviedli krajinu do katastrofálneho stavu a poukazuje na to, že on je jediný schopný kandidát zmeniť situáciu v krajine. Taktiež volá po radikálnom zlome a po očiste súčasného stavu, čo dokáže ako jediný schopný kandidát zabezpečiť. Záverom ešte poukazuje na to, že je jedno aké má volič preferencie a že jediný užitočný hlas je hlas daný jemu – týmto zjednocuje ľud ako celok a mobilizuje občanov proti stávajúcim elitám.

Počas svojho prejavu J. M. Le Pen dramaticky gestikuluje, aby obohatil samotný prejav. Taktiež pozerá neustále priamo do kamery, čím sa jeho príhovor stáva osobnejším a volič má pocit, že kandidát hovorí práve k nemu. Oblečený je v čiernom obleku s kravatou modrej farby, ktorá ladí s jednoduchým modrým pozadím a zároveň znázorňuje jednu s troch farieb

Národného Frontu (biela, modrá, červená – klasická francúzska trikolóra). Súčasne je dôležité poznamenať, že už nikde nefiguruje znak NF – plameň ohňa, ktorý historicky odkazuje na fašistickú stranu MSI – Movimento Sociale Italiano. Táto politická strana stála pri zrode Národného Frontu a úzko s ním spolupracovala – v tlači letákov a v príprave politických kampaní⁴⁸.

3.2. Prejav J. M. Le Pen z roku 2002 – druhé kolo prezidentských volieb

Druhým analyzovaným textom je taktiež príhovor J. M. Le Pen z roku 2002, ide však o jeho príhovor pred druhým kolom prezidentských volieb. Samotný koncept prejavu je teda iný – kandidát už nepotrebuje dopodrobna predstavovať svoj politický program. Cieľom tohto prejavu je poďakovať voličom za hlasy vyslovené v prvom kole a následne zmobilizovať voličov, ktorých kandidát sa do druhého kola nedostal a teda aby volili J. M. Le Pena. V tomto prípade je prejav dlhý 5 minút o 8 sekúnd, čiže o niečo kratší, ako ten prvý. Zároveň je aj spôsob snímania jednoduchší – kandidát je snímaný priamo, bez zmeny uhlu pohľadu kamery⁴⁹.

Štylisticky je text členený inak, ako bol príhovor pred prvým kolom prezidentských volieb. V úvode ďakuje voličom, ktorý mu v prvom kole vyslovili dôveru. Následne v jadre útočí na svojho protikandidáta Chiraca a snaží sa ho očierniť, haní jeho morálny kredit a vysmieva ho. V závere následne ešte raz zdôrazňuje pasivitu a negatívny dopad predošlej vlády a prezidenta na stav v krajine a vyzýva voličov, aby volili jeho, pokiaľ chcú zmenu. Príhovor už nie je členený do jednotlivých bodov, text pozvoľna plynie. Po gramatickej stránke kandidát opätovne používa silne zafarbené negatívne slová ako „*pohroma*“, alebo „*nevoľníctvo*“ v kontexte stavu Republiky. Cieľom J. M. Le Pena je vyvolať súcit voličov s jeho osobou a demonizovať kandidáta – slovné spojenia ako „*príval ohovárania a klebiet*“ na jeho osobu, alebo „*...nával nenávisti politikov, ktorým bola vyjadrená nedôvera, a ktorí neakceptujú výsledky volebných urien.*“ majú za cieľ delegitimizovať súpera a súcitne voliť J. M. Le Pena. Tieto výrazové prostriedky sú mierne nadnesené a slovné spojenia obrazné – kandidát chce upútať pozornosť voličov.

⁴⁸ IGOUNET, Valérie. *Les Français d'abord. Slogans et viralité du discours. Front National (1972-2017)*. Paris: Inculte, 2016, s. 7-37.

⁴⁹ Jean-Marie Le Pen - Campagne présidentielle 2002 (2ème tour) | Archive INA. In: Youtube [online]. 30.03.2017 [cit. 2018-10-04]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=tT1SdZHnEw>.

Obsahovo v príhovore nie je možné nájsť body politického programu Národného Frontu. Tento príhovor nepredstavuje žiadne plánované zmeny – chce len očierniť zvyšné elity, prepája ich priamo s korupciou, rozkrádaním štátu, komunizmom – ktorý je negatívne vnímaný kandidátom Národného Frontu a nepokojom, ktorý vládne v štáte. J. M. Le Pen sa pokúša vykresliť svojho protikandidáta Chiraca, ako korupčného zbohatlíka, ktorý na svojom „*Hrade v Bity prijíma mimo akejkolvek oficiálnej návštevy šéfa komunistickej Číny, ktorý má na svojom konte zodpovednosť za desiatky miliónov mŕtvych.*“ a teda kreslí pomyselnú trhlinu medzi jednoduchým, obyčajným francúzskym ľudom a korupciou na najvyšších miestach. Spolu s Chiracom kritizuje zjednotenú ľavicu, ktorá ho podporuje len kvôli vlastným obavám o strate vplyvu. Pri tom, ako si robí posmech z Chiracovho štýlu obliekania, sa mu vysmieva za pokazenú televíznu debatu a obviňuje ho za mobilizáciu občanov a provokovanie vnútorných nepokojov v štáte. V neposlednej rade sa ale obraňuje pred „*výsmešným pozlátkom fašizmu, ktorý je mŕtvy už 60 rokov*“ a obvineniami Jospina a Chiraca, že Národný Front je extrémistická strana.

Vo všeobecnosti nejde o prejav, ktorý predstavuje politický program kandidáta v druhom kole prezidentských volieb. J. M. Le Pen populisticky očiernuje elity – predstavené Chiracom a Jospinom – ktoré priniesli štátu len záhubu, korupciu a násilie. V závere zhromažďuje ľud do jednej skupiny – všetci si potichu myslia to, čo Le Pen na hlas povie a opätovne mobilizuje voličov a stavia ich proti elitám. Poukazuje na to, že voliť Chiraca znamená voliť záhubu a žiada voličov, aby sa spojili, aby zmenili krajinu k lepšiemu prostredníctvom hlasu, ktorý dajú jemu – pretože on je jediný, ktorý miluje svoju krajinu a dúfa v lepšie zajtrajšky.

Aj v tomto prejave stojí J. M. Le Pen pred jednoduchou modrou obrazovkou, no celkový dojem z príhovoru je iný. Kandidátov príhovor je primárne negatívne naladený, mimikou a gestikuláciou zdôrazňuje obvinenia a doslova ukazuje prstom na Chiraca a Jospina, ktorí sú zodpovední za zlý stav krajiny. Taktiež je znovu oblečený do jednoduchého čierneho obleku so sivo-zlatou kravatou s jemným pruhovaným vzorom. V tomto prípade znova nikde na obrazovke ani v pozadí nefiguruje znak Národného Frontu – plameň; ani iné nápisy, ktoré by indikovali kandidátovu stranícku príslušnosť.

3.3. Prejav J. M. Le Pen z roku 2007 – prvé kolo prezidentských volieb

Tretím analyzovaným textom je príhovor J. M. Le Pen pred prvým kolom prezidentských volieb, ktoré prebehli v roku 2007. Samotný prejav trvá 5 minút a 23 sekúnd a kandidát znova sedí pred jednoduchou modrou obrazovkou, v sivom obleku so zlatou kravatou. Uhol kamery sa mení viac krát v priebehu prejavu, čo pridáva na jeho samotnej dynamickosti⁵⁰.

Štylisticky má tento prejav opäť inú formu, ako dva predošlé. Úvodom tradične oslovuje občanov („*Drahí krajanovia*“) a kladie im otázku, či sa cítia viac v bezpečí, ako v roku 2002. Následne si na ňu odpovie, že nie. Táto otázka je nesmierne dôležitá a poukazuje na to, akým smerom sa bude celý príhovor uberať – čo rozoberiem v nasledujúcich dvoch úrovniach analýzy. V jadre kandidát hovorí o stave krajiny a navrhuje alternatívne riešenia, akými by vylepšil životnú úroveň Francúzov, zatiaľ čo odsudzuje elity. Záverom vyjadruje, že ako prezident bude krajinu ochraňovať a dbať na pokoj a bezpečnosť. Novým aspektom celkového prejavu je, že sa kandidát opiera viac o štatistické údaje, čo mu dodáva väčšiu vierohodnosť a legitimitu. Opätovne používa slovník ako „*delikventi zahraničného pôvodu*“, „*podvodníci zo Severnej vlakovej stanice*“, alebo „*Prvými obeťami sú naši najzraniteľnejší spoluobčania – ženy, deti...*“, čím sa pokúša u voličov vyvolať emočnú reakciu a súcit, zatiaľ čo prepája násilie a nepokoje s imigračnou vlnou.

Obsahovo je tento príhovor taktiež výnimočný. Tak, ako v predošlých prípadoch, tak aj teraz prepája zlý stav krajiny s neschopnosťou predošlých elít (konkrétne spomína Sakrozyho, ako ministra vnútra a Chiraca), no celkový kontext prejavu sa nesie v zmysle strachu, nebezpečia a násilia vyvolaného imigračnou vlnou. Za nepokoje sú zodpovední nelegálni prisťahovalci, politika elít, globalizácia a členstvo v supranárodných organizáciách obrala Francúzsko o kapacity brániť sa. Preto chce kandidát tradične výstup Francúzska z nadnárodných štruktúr, ustanovenie ochrany vnútorných hraníc a uvedenie trestu smrti do praxe. Tradičné prvky Národného Frontu – ako boj proti potratom, fiškalizmu, národná preferencia, či boj za tradičnú rodinu v príhovore buď chýbajú, alebo sú zaobalené do kontextu nebezpečia a strachu zapríčineného imigračnou vlnou.

⁵⁰ Jean-Marie Le Pen - Campagne présidentielle 2007 | Archive INA. In: Youtube [online]. 21.03.2017 [cit. 2018-10-04]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=Mz1XknCS6XQ>.

Tak, ako kandidát začal svoj prejav otázkou ohľadne bezpečnosti, v takom duchu sa nesie celý jeho príhovor. Politika J. M. Le Pena sa teda opiera o negatívny dopad nelegálnej imigrácie, ktorá postihla Francúzsko a riešenie hľadá v navýšení rozpočtu obrany a armády, či vo vyhostení nelegálnych cudzincov pobývajúcich na území Francúzska. Kandidát teda manipuluje davom, agresívne prehlasuje imigrantov za vinníkov (spomína horiace autá, násilie a napadnutia) a pokúša sa vytvoriť dve pomyselné priepasti – jednu medzi ľuďom a elitami, druhú medzi ľuďom a prisťahovalcami. Celý príhovor má teda jednu hlavnú myšlienku – znovunadobudnúť suverenitu Francúzska vo všetkých oblastiach, finančne podporiť armádu a politiku obrany a vyhostiť imigrantov a cudzincov, ktorí sú zodpovední za nepokoje, násilie a nestabilitu v štáte.

V tomto prípade sedí kandidát pre jednoduchou modrou obrazovkou, no v pravom hornom rohu svieti jeho predvolebný plagát s fotkou a nápisom „*Volte Le Pena*“. Stále chýba prepojenie kandidáta na Národný Front, či jeho tradičný stranický znak - plameň. Prejav nie je tak agresívny, či výsmešný, ako bol ten pred druhým kolom prezidentských volieb v roku 2002, mimika a gestikulácia sú miernejšie a rýchlosť toku reči je pomalšia. Celkovým dojmom pôsobí kandidát pokornejšie, ale stále dostatočne oduševnene a motivovane v boji proti (novému) protivníkovi, ktorým sú nelegálni imigranti.

3.4. Prejav M. Le Pen z roku 2012 – prvé kolo prezidentských volieb

Štvrtým analyzovaným textom je prejav M. Le Pen pred prvým kolom prezidentských volieb v roku 2012. Tento príhovor je o poznanie kratší, ako sú príhovory jej otca – trvá len 3 minúty a 29 sekúnd. Kandidátka po vzore svojho predchodcu sedí pred jednoduchou modrou obrazovkou a kamera ju zaberá z viacerých uhlov⁵¹.

Po štylistickej stránke začína príhovor už známym oslovením – „*Moji drahí krajanovia*“, v úvode vyjadruje svoju náklonnosť ku krajine, plynule prechádza k svojim prezidentským záväzkom a v závere opätovne zdôrazňuje hrdosť a lásku k svojej krajine. Slová a vety, ktoré kandidátka volí sú jednoduché, krátke, jasné a výstižné. Cieľom je taktiež vyvolať emóciu – no na rozdiel od svojho otca nie negatívnu, ale pozitívnu. Vety a slovné spojenia ako „*Milujem Francúzsko*“, „*Verím v Európu...*“, alebo „*Verím vo Francúzsko, verím v naše*

⁵¹ Marine Le Pen - Campagne présidentielle 2012 | Archive INA. In: Youtube [online]. 27.03.2017 [cit. 2018-10-04]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=uJQXJ2NkI3U>.

talenty a chcem ho späť postaviť na nohy.“ vyjadrujú pozitívne city, náklonnosť a záujem o krajinu. Taktiež kandidátka zosobňuje príhovor ako taký a veľmi často využíva spojenia „ja chcem“, „ja znovu pretvorím“, „ja preorientujem“, čo demonštruje jej silu, záujem a odhodlanie. Zároveň sa pokúša vzbudiť národnú hrdosť vo voličoch a apeluje na ich mobilizáciu proti zahraničným vplyvom.

Obsahovo program korešponduje s jeho písomnou verziou. Kandidátka chce bojovať proti technokratom, oligarchom, antidemokratickým vplyvom a vplyvom Európskej únie, bojuje za znovunadobudnutie štátnej suverenity vo všetkých oblastiach. Štandardne kandidátka odmieta Schengenskú dohodu, chce pretvoriť formu EÚ na zväzok suverénnych národných štátov, vystúpiť zo zoskupenia NATO a apeluje na národnú hrdosť. Tak, ako jej otec, aj ona chce investovať do armády, po novom zaviesť povinnú vojenskú službu pre dievčatá, aj pre chlapcov a šíriť frankofónnu kultúru do sveta.

Tento prejav je v porovnaní s predošlými pozitívne ladený, jednoducho vyjadrený, bez útokov na imigrantov, či menovite na elity. M. Le Pen sa pokúša mobilizovať voličov na základe národnej hrdosti a lásky ku krajine. Samozrejme, poukazuje na neschopnosť svojich konkurentov viesť Francúzsko správnym smerom, čím odsudzuje predošlé elity a ich konanie a stavia ich proti ľudu. Apelom na národnú hrdosť chce docieľiť jeho zjednotenie bez akýchkoľvek triednych, či sociálnych delení a prinavrátiť Francúzsku hrdosť. Svoj program načrtla jasne a stručne, bez zásahu do citlivých morálnych tém ako je napr. otázka potratov, eutanázie, nelegálnych imigrantov, trestu smrti, či národnej preferencie.

Kandidátka sa prihovára občanom pokojným a vyrovnaným hlasom, počas prejavu sa dokonca občasne usmeje – čo je veľká zmena oproti predošlým rokom. Ukazuje tak ľudskejší a vyrovnanejší prístup, bez zápalu hnevu, či nenávisti – napríklad jej mimika a gestikulácia sú nenápadnejšie a miernejšie. Oblečená je do tmavších a neutrálnych farieb, pričom ani v tomto prípade nie je z videa možné dedukovať stranícku príslušnosť kandidátky. V závere videa sa objaví odkaz na internetovú stránku M. Le Pen, ktorá je venovaná jej prezidentskej kampani a programu – čo je novinkou oproti predošlým rokom. Aj toto naznačuje posun politickej strany vo využívaní marketingu a nových foriem publicity, či šírenia informácií.

3.5. Prejav M. Le Pen z roku 2017 – prvé kolo prezidentských volieb

Tento analyzovaný prejav má úplne novú, neštandardnú formu. Ide o predvolebné video kandidátky Národného Frontu z roku 2017, kde objasňuje svoj volebný program. Nejde však o tradičné video, v ktorom stojí kandidát, resp. kandidátka pred modrou obrazovkou a prihovára sa k voličom priamo do kamery. Ide o video moderného rázu, o novú marketingovú formu politickej agitácie, ktorú je možné pozorovať najmä v prípade prezidentských kandidátov USA. Samotné video má dĺžku 2 minúty a 22 sekúnd a kandidátka sa nachádza vo viacerých pozíciách – počas toho, čo podáva tlačové vyjadrenie; pri tom, ako cestuje naprieč Francúzskom a venuje sa svojej volebnej kampani; ale aj počas normálnych činností – ako pije kávu, alebo sa prechádza po pláži⁵².

Z hľadiska štruktúry nemá video jasne stanovený úvod, jadro a záver. Na začiatku videa chýba tradičný pozdrav kandidátov Národného Frontu, no tak, ako v príhovore z roku 2012 vyjadruje kandidátka pozitívne emócie. „*Milujem Francúzsko*“ – to je hlavná myšlienka počiatku videa, kde opisuje svoje silné puto s krajinou, tradíciami a kultúrou. Slovník, ktorý kandidátka používa je jednoduchý, jasný a bežný – vyhýba sa komplikovaným názvom, neopiera sa o štatistické hodnoty ani iné závery. Zaujímavý je ale koncept – kandidátka prostredníctvom predstavenia samej seba predstavuje svoju politiku a zmeny, ktoré požaduje. V závere teda spojenie „*Ja som...*“ vystrieda slovné spojenie „*Ja chcem...*“. Vďaka tomuto nepatrnému a nevtierajúcemu slovnému spojeniu svoju politiku zosobnila, prepojila požiadavky so svojou osobou a ľudsky sa priblížila k občanom. Už len samotná veta - „*... pociťujem trápenia Francúzov tak, ako pociťujem moje osobné trápenia.*“ demonštruje pokus kandidátky zosobniť sa s ľudom a priblížiť sa mu čo najviac. Týmto spôsobom sa pokúša zotrieť profesionalitu a strojenosť predošlých prejavov a poukazuje na to, že je jednou z ľudu.

Obsahovo odpovedá video novému konceptu. M. Le Pen sa z počiatku definuje ako žena – žena, ktorá cíti obmedzenia šíriace sa s rozvojom fundamentalistického islamu. Následne sa definuje ako matka – matka, ktorá má starosť o budúcnosť krajiny pre svoje deti. Potom sa definuje ako advokátka – advokátka, ktorá má cit pre spravodlivosť a súcíť s obetami.

⁵² Official campaign video | Marine 2017. In: Youtube [online]. 05.02.2017 [cit. 2018-10-04]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=FYWnuQc5mYA>.

Seba-definovanie zakončuje tým, že je hrdá Francúzka a teda chce pre krajinu len to najlepšie – rozvoj, udržateľnosť, prosperitu a pod. Z prejavu teda vypadli konkrétne menovité záväzky, ako napr. výstup z EÚ, či NATO, nerozoberá ani imigráciu ako takú. Tomuto predvolebnému videu teda úplne chýba konkrétne predstavenie politického programu a stálice ako národná preferencia, prinavrátenie štátnej suverenity, otázka potratov, vojska, vyhostenie nelegálnych migrantov a pod.

Namiesto definície politiky tu ale nachádzame definíciu M. Le Pen a jej osoby – nápadne širokú, do ktorej sa dokáže premietnuť veľká časť populácie a teda následne s kandidátkou dokáže sympatizovať. Vyobrazenie kandidátky vo videu má viacero podôb: vyobrazenie M. Le Pen ako političky jej dodáva rešpekt a vzbudzuje obdiv; naopak zahrnutie osobných aspektov ako fotky zo súkromného albumu, prípadne kandidátka sama pijúca kávu v kaviarni – to všetko z nej robí ľudskú bytosť z mäsa a kostí. Týmto spôsobom sa chcela priblížiť masám, zmierniť rétoriku, nikoho nevysmievať ani neosočovať. Znova klasicky vytvára priepasť medzi ňou a elitami, ktoré klamali a sklamali a nabáda voličov k veľkej prelomovej zmene - „*Volba, ktorú urobíte počas nadchádzajúcich prezidentských volieb je rozhodujúca, meniaci základy*“. Formou videa, diskurzu seba-definovania a seba-identifikácie s ľuďom chcela doceliť zjednotenie a mobilizáciu ľudu bez rozdielov, zatiaľ čo demonštruje svoju silu, odhodlanie a schopnosť viesť – napríklad riadením lode, vrtuľníku, alebo dávajú rozhovor ako vážena politička.

Táto forma predvolebného predstavenia kandidátky korešponduje s novou marketingovou vlnou vo svete, predstavuje kandidátku novou modernou formou, ktorou sa dokáže priblížiť aj mladším generáciám, zatiaľ čo vyvoláva pocity spolupatričnosti a národnej hrdosti. Rečový prejav M. Le Pen je razantný, rozhodný a energický, čo dotvára aj dramatická hudba v pozadí videa. Ide rozhodne o nový koncept prezentácie politiky a kandidátky samotnej, znova však bez odkazu na stranícku príslušnosť.

3.6. Prejav M. Le Pen z roku 2017 – druhé kolo prezidentských volieb

Posledným analyzovaným prejavom je video prezidentskej kampane M. Le Pen, vypustené pred druhým kolom prezidentských volieb v roku 2017. Samotné video je dlhé 1

minútu a 56 sekúnd a teda je najkratším analyzovaným dokumentom. Logicky, štruktúralne a formátom nadväzuje na video z pred prvého kola prezidentských volieb v danom roku⁵³.

Tak, ako predošlé video, ani toto nemá jasnú klasickú štruktúru. Kandidátka znovu opomína tradičný pozdrav a sústreďí sa priamo na opis svojej politickej kampane a na ciele, ktoré chce dosiahnuť. Pri voľbe slov sa sústreďí na tie s pozitívnou konotáciou – používa slová ako napr. „*prosperita*“, či „*sloboda*“ a pokúša sa vo voličoch vzbudiť národnú hrdosť „... *сила a odvaha nášho ľudu*“. V tomto videu sa už nepredstavuje ako kandidátka a nestotožňuje sa doslovne s ľudom – v tomto prípade sa už priamo pokladá za jeho súčasť a viac krát opakuje jednu zásadnú vetu – „*Zvolit' si Francúzsko*“. Taktiež je slovník jednoduchý, jasný a výstižný.

Obsahovo už kandidátka menuje konkrétne reformy, ktoré chce zaviesť. Odmieťa masovú imigráciu, komunitarizmus a fundamentálny islam. Chce bojovať proti terorizmu a nepoctivej konkurencii, vyvárať nové pracovné príležitosti, podporiť malé a stredné podnikanie a posilniť kúpnu silu štátu. V neposlednej rade chce bojovať aj proti svetovej globalizácii. Zároveň odpisuje predošlé elity ako je Hollande, či jej súper Macron a viní ich z dezolátneho stavu Republiky.

Vo všeobecnosti zvolila kandidátka pred druhým kolom prezidentských volieb inú taktiku, ako jej predchodca v roku 2002. Aj napriek tomu, že odpisuje predošlé elity a poukazuje na to, že ona jediná je schopná reformovať Francúzsko k lepšiemu, nevysmieva sa z nich, ani ich príliš nedehtonuje. Populisticky sa prihovára k ľudu, snaží sa ho mobilizovať a vzbudiť vo voličovi národnú hrdosť. V priebehu celého videa sú viditeľné vyobrazenia francúzskej trikolóry, zatiaľ čo sa kandidátka pokúša preniesť na voliča pocit spolupatričnosti – vo videu je veľké množstvo masových scén, v ktorých kandidátke voliči vyjadrujú podporu. Práve týmito masovými scénami, kde dav skanduje jej krstné meno „*Marine, Marine!*“ sa pokúša upútať pozornosť a vyburcovať voličov ako celok k mobilizácii a razantnej zmene. Hudba vo videu je stále vážna, no miernejšia, triumfálnejšia.

Aj toto druhé video pokračuje v novom trende nastolenom kandidátkou. Jeho forma a náplň odpovedá jednak zahraničným moderným štandardom, jednak si zachováva formát

⁵³ Clip de campagne officiel du 2nd tour | Marine 2017. In: Youtube [online]. 04.05.2017 [cit. 2018-10-04]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=N6t5qjd01qA>.

prejavu národného populizmu, ktorým je Národný Front charakteristický. Ani v tomto prípade nie je nikde vyobrazená stranícka príslušnosť, video prezentuje len samotnú kandidátku stotožnenú s ľuďom a voličmi.

3.7. Predbežné zhrnutie analýzy prejavov politických kandidátov

Pri analýze diskurzu oboch kandidátov je viditeľná väčšia diverzita a zmeny v kontexte dediabolizácie ako v politických programoch. J.M. Le Pen v roku 2002 v prvom príhovore pôsobí pokojne a vyrovnane, no pred druhým kolom toho istého roku je agresívny, výsmešný a dehonestuje elity až príliš arogantným spôsobom. V roku 2007 pôsobí pokornejšie, no viac útočí na cudzincov a imigrantov za pomoci ich negatívnych asociácií s drogami a násilím. Zásadná zmena nastáva v roku 2012 s diskurzom M. Le Pen – je pozitívny, vyjadruje lásku ku krajine a k ľudu a pôsobí celkovo miernejším dojmom. V roku 2017 prichádza s oboma kolami prezidentských volieb kompletná premena vizuálu a konceptu diskurzu. Marketingovo sa kandidátka približuje videami k motívu prezentovaným v USA, diskurzívne sa sebaidentifikuje s ľuďom, zdôrazňuje lásku a zapálenie pre národ a národnú hrdosť.

Aj diskurz teda obsahuje markantné populistické prvky – obaja kandidáti sú silnými charizmatickými lídrami, ktorí apelujú na národ ako celok, odsudzujú elity (J.M. Le Pen agresívnejšie, ako jeho dcéra) a volajú po prelomovej zmene, zatiaľ čo odsudzujú imigrantov a cudzincov (opäť je J.M. Le Pen agresívnejší, ako jeho dcéra). V kontexte dediabolizácie sa M. Le Pen vyhýba citlivým témam aj vo svojom diskurze, nie je príliš kritická voči elitám, ani voči imigrantom a cudzincom. Zameriava sa len na extrémnu vetvu islamu a ostatné senzitívne témy buď úplne vynecháva, alebo ich podáva miernejším spôsobom.

Záver

Národný Front je stabilnou premennou na poli francúzskej politiky už niekoľko desaťročí. Aj napriek neslávnemu prepojeniu na fašistickú ideológiu sa strana postupom rokov snaží očistiť si svoje meno a rozšíriť svoju voličskú základňu. V čele strany vystriedala svojho otca M. Le Pen v roku 2011 a pokúša sa o tzv. „dediabolizáciu“ strany.

V preklade ide o rozličné mechanizmy a spôsoby, ktorými zjemňuje rétoriku, legitimizuje postavenie strany a demonštruje nový politický smer na míle vzdialený od fašistickej ideológie a agresívnej politiky svojho otca.

Jednou z možností, ako zhodnotiť a analyzovať základné prvky týchto zmien je aj pozorovanie vývoja strany na základe jej prezidentských kandidátov. V kontexte francúzskej politiky, kde je politický systém nastavený ako polo-prezidentský, je teda pozícia hlavy štátu podstatne dôležitejšia ako v parlamentných režimoch. V tomto prípade boli obaja kandidáti – otec aj dcéra – v období kandidatúry na prezidenta Republiky zároveň aj hlavami politickej strany a teda mali rozhodujúce slovo v smerovaní samotnej politickej strany.

Vo svojej analýze som sa zamerala na rozbor a komparáciu prezidentských volebných programov v rokoch 2002, 2007, 2012 a 2017, no tiež aj na analýzu verbálneho prejavu oboch kandidátov počas prezidentských kampaní, kde prezentovali svoje politické programy vo verbálnej forme.

J. M. Le Pen sa vo svojom politickom programe z roku 2002 venuje tradičným témam Národného Frontu – požaduje výstup Francúzska z EÚ, zo štruktúr NATO, odmieta Schengenskú dohodu a chce prinavrátiť Francúzsku jeho suverenitu. Kandidát bojuje predovšetkým proti imigračnej vlne ustanovením národnej preferencie, taktiež je anti-elitársky ladený a chce znížiť daňové zaťaženie občanov. Tento politický program v sebe nesie viac identitárskych prvkov, než tých protestných (anti-elitárskych, či anti-fiškálnych). Negatívny podtón, akým osočuje migrantov a obracia ľud proti nim je markantnejší ako protekcionistická politika, či anti-fiškalizmus. Program obsahuje všetky prvky neopopulizmu: apel charizmatického demagogického lídra, ktorý burcuje ľud ako masu bez rozdielov a požaduje prelomovú zmenu zlého stavu, do ktorého túto krajinu predošlé elity dostali.

V roku 2007 sa kandidát výrazne odchyľuje od svojej rétoriky, avšak na rozdiel od predošlého programu ešte pritvrdzuje – je exaktnejší, podrobnejší a agresívnejší. Spomína už tradične problematiku potratov, eutanázie, vystúpenie Francúzska z nadnárodných organizácií, boj proti fiškalizmu a skorumpovaným elitám, prinavrátenie hlasu ľudu prostredníctvom referend, nulovú toleranciu kriminality, trest smrti, národnú preferenciu a boj proti imigrácii. Novinkou v programe bol ale boj proti legalizácii homosexuálnych partnerstiev a proti adopcii detí homosexuálnymi párami, zatiaľ čo zahrnul aj priame

prepojenie terorizmu s islamom, ktorý ohrozuje francúzsku kultúru. Taktiež prvý krát otvorene hovorí o výstupe Francúzska z EÚ na základe výsledkov referenda a zdôrazňuje narastajúcu dôležitosť internetu. Vďaka novej a podrobnejšej koncepcii programu, kde pred priamym návrhom reformy najprv analyzuje situáciu podporenú štatistickými údajmi, posilnil kandidát protestno-mobilizačné prvky populizmu a tvrdo odsudzuje nie len imigrantov, ale aj elity. Aj napriek tomu ale ostáva základným pilierom kritika imigrácie, cudzincov a islamu.

Rok 2012 bol debutom prezidentskej kandidatúry M. Le Pen. Obsahovo sa program nijak nevymyká predošlému trendu nastolenému jej otcom – zmena nastala len vo forme podania. Pojem „národná preferencia“ bol zamenený za pojem „národná priorita“ a používa sa menej často – vzťahuje sa dokonca už aj na rodiny, kde je len jeden z rodičov Francúz a terorizmus už nie je priamo prepojený s islamom. Program samotný nie je tak podrobný, ako ten z roku 2007 a chýbajú mu konštatácie pred návrhom reformy, čo má za dopad prevládajúce identitárske prvky populizmu nad tými protestno-mobilizačnými. Národný Front nezmenil priority, zmenil len spôsob, akým ich prezentuje. Volené slová sú jasnejšie, stručnejšie a takmer bez negatívneho podtónu (na rozdiel od programu z roku 2007, ktorý bol podaný agresívnejšou formou). Obsahovo program pokrýva neo-populistické prvky, bojuje proti fiškalizmu, elitám a chce nastoliť politiku protekcionizmu.

Posledný analyzovaný program pochádza z roku 2017 a je najnovším dokumentom reflektujúcim smerovanie politiky Národného Frontu z pozície kandidáta na prezidenta. Najviditeľnejší je koncept dediabolizácie práve v tomto programe. Program obsahoval obvyklé témy ako boj proti nelegálnej imigrácii, nadnárodným organizáciám, cieľ vystúpiť z Eurozóny a Schengenu, reformu dĺžky prezidentského mandátu a volebného systému, či ustanovenie referenda ľudovej iniciatívy. Zásadnou zmenou je ale to, že programu chýbajú isté zásadné prvky – M. Le Pen už nedefinuje rodinu ako zväzok muža a ženy a teda sa k homosexualite nevyjadruje vôbec, nespomína ani morálne citlivé témy akými sú eutanázia, potraty a nedefinuje presne ani francúzsku rodinu. Pojem „národná priorita“ spomína len dva krát a obsah programu je ešte o čosi miernejší, ako jej predošlý. Kandidátka bojuje proti terorizmu, ten je však prepojený len s jednou vetvou islamu – fundamentalistickým islamom a jeho extrémistickými mešitami.

Na základe týchto zistení je možné zhodnotiť, že J. M. Le Pen vo svojom vývoji pritvrdil a stával s agresívnejším, zatiaľ čo M. Le Pen viedla politiku diskretnejšie, jemnejšie

a v závere sa radšej vyhla morálne komplikovaným a citlivým témam. Obaja kandidáti vystavali svoju politiku na identitárskych prvkoch populizmu, kedy bojujú proti imigrácii a povzbudzujú národnú solidaritu a hrdosť Francúzov. Medzi stále témy patrí výstup z NATO, EÚ a Eurozóny, či Schengenu, zavedenie referenda občianskej iniciatívy, boj proti fiškalizmu a skorumpovaným elitám, národná preferencia (alebo priorita), reforma dĺžky prezidentského mandátu a volebného systému spolu s bojom proti masovej nelegálnej migrácii a terorizmu.

Zásadný rozdiel je viditeľný aj v diskurze oboch kandidátov a vo forme, akým prezidentský program a svoju politiku prezentovali.

J. M. Le Pen vo svojom prejave pred prvým kolom prezidentských volieb v roku 2002 predstavuje politický program, ktorý korešponduje s jeho písomnou verziou. Video je snímané jednoduchou formou, kde kandidát stojí pred modrou obrazovkou a prezentuje svoje ciele. Príhovor začína klasickým pozdravom „*Moji drahí krajanovia*“ a využíva slová vzbudzujúce negatívne emócie s prepojením na imigráciu a elity. Kandidát je počas svojho príhovoru razantný, jasný a energický, demagogicky apeluje na ľud, aby sa vzopreli skorumpovaným elitám, ktoré menuje a následne tak prispeli ku prelomovej zmene, ktorú on ako jediný dokáže urobiť.

Prejav z toho istého roku, no pred druhým kolom prezidentských volieb je ale odlišný. V tomto videu neprezentuje svoju politiku, vysmieva sa a haní svojho oponenta a elity (menovite Chiraca a Jospina) a celú ľavicu zoskupenú proti nemu. J. M. Le Pen zo seba robí obeť, ktorému sa celá politická scéna otočila chrbtom, a tým pádom núti voličov s ním sympatizovať, zatiaľ čo je mimikou a gestikuláciou agresívnejší, než pred prvým kolom a povýšenecký voči svojmu protivníkovi. Opätovne apeluje na ľud, snaží sa ho zjednotiť a presvedčiť, že dať mu hlas má zmysel.

V roku 2007 je jeho prejav znovu iný. Klasicky v ňom odsudzuje skorumpované elity (Sarkozyho a Chiraca), no celý príhovor sa nesie na vlne odporu voči nelegálnej imigrácii, cudzincom, násiliu a strachu, ktoré práve oni spôsobili. Kandidát sa pokúša vyvolať negatívne emócie, ktoré si voliči automaticky asociujú s cudzincami a od začiatku prejavu až do konca viní zo zlej situácie práve migračnú vlnu. J. M. Le Pen už nie je vo svojom prejave tak agresívny, ani posmešný ako v roku 2002 a pôsobí pokornejším dojmom. Aj napriek tomu znie odhodlane a motivovane v boji proti novému nepriateľovi číslo jeden –

nelegálnej masívnej imigrácii a cudzincom. Video má opäťovne jednoduchý formát pred modrou obrazovkou.

Markantná zmena nastáva vo forme prejavu M. Le Pen v roku 2012. Po už tradičnom pozdrave „*Moji drahí krajanovia*“ kandidátka manipuluje s emóciami – nie však s tými negatívnymi. Prejavuje lásku a národnosť ku krajine, ľudu a kultúre; jasne, stručne a výstižne prezentuje svoj politický program bez zásahu do morálne citlivých tém akými sú potraty, či eutanázia, trest smrti, alebo nelegálna imigrácia. Kandidátka pôsobí miernejšie, vyrovnanejšie, jej gestikulácia a mimika nie sú tak výrazné a občasne sa počas prejavu aj usmeje – čo je oproti predošlým rokom novinka. Láskou ku krajine a vyjadrením náklonnosti sa snaží zmobilizovať občanov a teda potenciálnych voličov, aby spolu zmenili krajinu k lepšiemu. Oproti svojmu predchodcovi teda nemobilizuje ľud na základe strachu, nenávisťi a odporu – práve naopak. Štýl snímania videa ostal ale nezmenený – kandidátka stojí pred modrým pozadím. Jedinou drobnou zmenou je to, že sa v závere objaví v ľavom dolnom rohu odkaz na webovú stránku venovanú jej kandidatúre – to demonštruje využívanie moderných techník marketingu a narastajúcu popularitu internetu, čím sa Národný Front chcel priblížiť aj mladším generáciám.

Najväčšou a najevidentnejšou zmenou sú predvolebné videá prezentujúce politický program kandidátky M. Le Pen z roku 2017. Ide o úplne nový formát politickej agitácie, ktorý sa opiera o modernú formu marketingu – predvolebné videá točené uvoľnenejšou formou s dramatickou hudbou v pozadí, ktoré boli viditeľné najmä u prezidentských kandidátov v USA. Kandidátka je prezentovaná vo formálnych situáciách počas predvolebnej kampane naprieč Francúzskom, čo vzbudzuje dôležitosť a vážnosť, ale aj v bežných situáciách, ako napríklad pije kávu v kaviarni. Svoj politický program predostrela na základe predstavenia vlastnej osoby a seba-definovania nápadne zoširoka, čím danú politiku zosobnila a priblížila sa tak širšiemu spektru voličov ako človek. Zároveň do videa zahrnila svoje osobné fotky z detstva, či mladosti, čím sa publiku ešte viac priblížila. Aj napriek týmto moderným prvkom ale odsudzuje skorumpované elity a demonštruje svoje kapacity a schopnosť viesť – čo je dotvorené zábermi, ako jazdí na koni, alebo riadi loď, či vrtuľník. Video je obohatené o dramatickú hudbu, no chýbajú mu konkrétne a pevné body politického programu, čím sa kandidátka vyhýba citlivým morálnym témam.

V poslednom analyzovanom videu a teda v príhovore z roku 2017 pred druhým kolom prezidentských volieb nadväzuje na vopred nastolený trend z pred prvého kola.

Razantne sa tento prejav líši od prejavu J. M. Le Pen z roku 2002 pred druhým kolom, ktorý bol agresívny a výsmešný. Aj napriek tomu, že kandidátka kritizuje a odsudzuje elity (menovite Hollanda a Macrona), nevysmieva sa im a nedehtonuje ich. V tomto videu presne menuje zopár kľúčových reforiem (boj proti fundamentálnu islamu, globalizácii, podpora malých a stredných podnikateľov...), no jeho základným pilierom je voličská mobilizácia spolu s burcovaním národnej hrdosti. Kandidátka sa už nedefinuje sama na základe Francúzska a krajiny ako takej, je jej integrálnou súčasťou a chce priniesť zmenu pre voličov. Video je plné masových scén, kde voliči skandujú jej meno a takmer v každom zábere je prítomná francúzska trikolóra. Sprievodná hudba vo videu je stále vážna, no zároveň je oslavnejšia a triumfálnejšia – kandidátka sa evidentne pripravuje na výhru v druhom kole.

V oboch prípadoch je vidieť vývoj kandidátov samotných, ale aj vývoj politickej strany. Zatiaľ čo bola politika J.M. Le Pena z počiatku miernejšia (aj v písomnom, aj v ústnom prejave), postupne sa vyostrovala a v druhom kole prezidentských volieb roku 2002 nadobudla výsmešnú, pohrdavú a agresívnu formu voči svojim protivníkom (čo bolo viditeľné najmä v diskurze). V roku 2007 si tento pohrdavý postoj voči elitám ponechal len v písomnom prejave, no v ústnom prejave sa zameril na dehonestáciu imigrantov a cudzincov, čo obohacoval vyvolávaním negatívnych emócií a asociácií migračnej vlny s násilím, drogami, horiacimi autami a pod. Na rozdiel od neho, jeho dcéra v roku 2012 zaujala miernejšie stanovisko, hrala sa s pozitívnymi emóciami a v ústnom prejave sa vyhla morálne citlivým témam. V písomnej forme bola taktiež miernejšia, koncepcia programu bola bez expresívnych a negatívne ladených slov, obsah bol jednoduchšie zostavený a prehľadnejší. Najmarkantnejšia zmena nastáva v roku 2017, kedy M. Le Pen kompletne zmení vizuálnu koncepciu prezidentskej kampane. V písomnom prejave si zachováva jednoduchosť, jasnosť, no vyhýba sa morálne citlivým témam (eutanázia, potraty, homosexualita, trest smrti...). V ústnom prejave je aj v prvom aj v druhom kole pri kritizovaní elít priama, no nie je povýšenecká, či výsmešná. Aj v tomto prípade sa vyhýba citlivým témam, no prezentuje samú seba výstižným a jednoduchým spôsobom, seba-identifikuje sa s obyčajným ľuďom a s krajinou, ktorej je integrálnou súčasťou. Občanom sa približuje aj prostredníctvom osobných fotiek, ktoré sa vo videu objavajú, či nasnímaním bežných ľudských činností. Podprahovo vysiela voličom signály, ktoré majú upevniť jej pozíciu lídra, demonštrovať jej kapacity a schopnosti a zároveň mobilizovať voličov na základe národnej hrdosti.

Politika nastolená M. Le Pen nesie už od počiatku jej kandidatúry na pozíciu prezidenta Republiky jednoznačné dediabolizačné prvky a líši sa aj v písomnej, aj v ústnej forme od politiky jej otca. Je len otázkou času, ako ďaleko M. Le Pen zájde, nakoľko sa jej podarilo v poslednej dobe zmeniť stanovky strany a plánuje aj zmenu jej samotného názvu. S postupom času ostáva táto problematika určite otvorená pre ďalšie bádanie a následné upevnenie konceptu dediabolizácie, ktorý by sa mohol dať použiť aj na iné extrémne politické strany, ktoré chcú legitimizovať svoju pozíciu v rámci politického spektra a zároveň rozšíriť svoju voličskú základňu – či už v národnom, alebo globálnom merítke.

Summary

It is natural that party's priorities change over time in correlation with the situation in the country and in the world but also with its internal development. This change and evolution is visible in tactics of both presidential candidates.

The politics of J. M. Le Pen was subtle at the beginning (in written, and also in oral form), but gradually turned out to be more aggressive and during the second tour of presidential elections in 2002, it became derogatory and pejorative against his political opponents – which was more visible in his discourse. In 2007, he kept his derogatory attitude towards other presidential candidates in written form, but his discourse targeted the immigrants and foreigners. He associated the wave of immigration with drugs and many forms of violence and played with negative emotions – fear, hate and disgust. On the other hand, his daughter in 2012 has chosen a different approach. Her politics was mainly smooth and peaceful, using positive emotions like love and passion. In her discourse, she has avoided sensible topics. The conception of her political program in a written form was more clear, without expressive words and negative connotation. The biggest change in party's tactics can be seen in 2017, when M. Le Pen has completely changed the visual concept of her presidential campaign. In her written form she completely avoids sensible topics like abortion, homosexuality, death penalty or euthanasia. In her discourse, in both rounds of the presidential elections she criticizes other elites, but she is not mocking them in an inappropriate way (like her father did in 2002). Also in her speech, she avoids moral questions but she presents herself by self-identification with the french people and with the country she would like to represent as she feels as an integral part of it. She approaches the potential eligible voters by using her own personal pictures – from her childhood, adulthood

or her personal life – in the video, but also by showing herself in everyday situations (drinking coffee e.g.). At the same time, she is sending many hidden messages that she is a suitable candidate, strong enough to lead the country and which demonstrate her strength (her driving a helicopter or a boat, riding a horse, giving an interview to journalists). Last but not least, she is trying to mobilize her voters by referring to the French Tricolour that appears many times in different forms during the video.

Since M. Le Pen has taken over the leadership in National Front, the „dediabolization procedure“ is remarkable in every aspect of her politics. She differentiates from her father in both forms – written and oral, but also in political marketing and visual strategy she uses to attract voters. The remaining question is how it is going to influence the party’s evolution in next years and how far she could possibly go. She managed to change the party statues few months ago and she would like to change its name too. This topic remains open to further qualitative analysis in next years – the development of the party, but also the development of the „dediabolization procedure“ itself. This concept might be applied to other extreme right parties in Europe, which would like to legitimize themselves and broaden their electoral base.

Použitá literatura

Primární zdroje

Clip de campagne officiel du 2nd tour | Marine 2017. In: *Youtube* [online]. 04.05.2017 [cit. 2018-10-04]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=N6t5qjd01qA>.

Jean-Marie Le Pen - Campagne présidentielle 2002 (2ème tour) | Archive INA. In: *Youtube* [online]. 30.03.2017 [cit. 2018-10-04]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=tT1SdZHNnEw>.

Jean-Marie Le Pen - Campagne présidentielle 2002 | Archive INA. In: *Youtube* [online]. 16.03.2017 [cit. 2018-10-04]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=1rPLSmTSgXo>.

Jean-Marie Le Pen - Campagne présidentielle 2007 | Archive INA. In: *Youtube* [online]. 21.03.2017 [cit. 2018-10-04]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=Mz1XknCS6XQ>.

LE PEN, Marine. 144 engagements présidentiels. In: *Front National* [online]. Nanterre: ©Front National, 2017 [cit. 2018-10-04]. Dostupné z: <http://www.frontnational.com/pdf/144-engagements.pdf>.

LE PEN, Marine. Mon Projet: Pour la France et les Français. In: *Front National* [online]. Nanterre: ©Front National, 2012 [cit. 2018-10-04]. Dostupné z: http://www.frontnational.com/pdf/projet_mlp2012.pdf.

Marine Le Pen - Campagne présidentielle 2012 | Archive INA. In: *Youtube* [online]. 27.03.2017 [cit. 2018-10-04]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=uJQXJ2Nk13U>.

Official campaign video | Marine 2017. In: *Youtube* [online]. 05.02.2017 [cit. 2018-10-04]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=FYWnuQc5mYA>.

Programme de M. Jean-Marie Le Pen, président du Front national et candidat à l'élection présidentielle 2002, intitulé : "Pour un avenir français", avril 2002 [online]. Paris: Vie publique, 2002 [cit. 2018-10-04]. Dostupné z: <http://discours.vie-publique.fr/notices/023001406.html>.

Programme électoral de Jean-Marie Le Pen, président du Front national et candidat à l'élection présidentielle 2007, mars 2007 [online]. Paris: Vie publique, 2007 [cit. 2018-10-04]. Dostupné z: <http://discours.vie-publique.fr/notices/073001250.html>.

Sekundární zdroje

BRÉCHON, Pierre et al., eds. *Les élections présidentielles en France. Quarante ans d'histoire politique*. Paris: La documentation Française, 2008, 183 s.

DE LA TORRE, Carlos. *Populist Seduction In Latin America: The Ecuadorian Experience* [online]. Athens: Ohio University Press, 2000, s. 1-27 [cit. 2018-10-04]. Dostupné z: http://www.ohioswallow.com/extras/9780896802797_chapter_1.pdf.

DIAMANTOPOLOUS, Thanassis. *Les systèmes électoraux aux présidentielles et aux législatives*. Bruxelles: Editions de l'Université de Bruxelles, 2004, 191 s.

DUVERGER, Maurice. *Politické strany*. Praha: Karolinum, 2016, 492 s.

FRANCÚZSKO. Ústava Francúzskej republiky z dňa 4. októbra 1958 v platnosti, aktuálne po ústavnej revízii z dňa 23. júla 2008. In: *Conseil Constitutionnel: La Constitution*. 2008. Dostupné tiež z: <http://www.conseil-constitutionnel.fr/conseil-constitutionnel/francais/la-constitution/la-constitution-du-4-octobre-1958/texte-integral-de-la-constitution-du-4-octobre-1958-en-vigueur.5074.html>.

GUINARD, Julien. 1989 : la première fois que “Le Monde” a écrit “dédiabolisation”. *Le Monde* [online]. Paris: © Le Monde.fr, 17.12.2015 [cit. 2018-08-05]. Dostupné z: http://www.lemonde.fr/m-actu/article/2015/12/17/dediabolisation_4828667_4497186.html.

HAWKINS, Kirk A. Is Chavez Populist?: Measuring Populist Discourse in Comparative Perspective. *Comparative Political Studies* [online]. 2009, vol. 42, no. 9, s.1040-1067 [cit. 2018-10-04]. Dostupné z: <http://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/0010414009331721>.

CHARVÁT, Jan. *Současný politický extremismus a radikalismus*. Praha: Portál, 2007, 183 s.

IGNAZI, Piero. *Extreme Right Parties in Western Europe*. New York: Oxford University Press, 2003, 297 s.

IGOUNET, Valérie. *Les Français d'abord. Slogans et viralité du discours. Front National (1972-2017)*. Paris: Inculte, 2016, 190 s.

IVALDI, Gilles. *Droites populistes et extrêmes en Europe occidentale*. Paris: La documentation Française, 2004, 143 s.

LACLAU, Ernesto. *On Populist Reason*. New York: Verso. 2005, 276 s.

Législatives. In: *Ministère de l'Intérieur* [online]. Paris: © Ministère de l'Intérieur, 2018 [cit. 2018-10-04]. Dostupné z: <https://www.interieur.gouv.fr/Elections/Les-resultats/Legislatives>.

MAYER, Nonna. Le mythe de la dédiabolisation du FN. *La Vie des idées* [online]. Paris: Collège de France, 04.12.2015 [cit. 2018-08-05]. Dostupné z: <http://www.laviedesidees.fr/Le-mythe-de-la-dediabolisation-du-FN.html>.

MUDDE, Cas. *The Ideology of the extreme right*. Manchester: Manchester University Press, 2000, 212 s.

MUDDE, Cas. The Populist Zeitgeist. *Government and Opposition* [online]. 2004, vol. 39, no. 4, s. 542-563 [cit. 2018-10-04]. Dostupné z: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/j.1477-7053.2004.00135.x>.

PEROTTINO, Michel. *Francoúzskej politiky systém*. Praha: Sociologické nakladatelství SLON, 2005, 335 s.

- TAGGART, Paul. *Populism*. Buckingham: Open University Press. 2000, 127 s.
- TAGUIEFF, Pierre-André et al. *Le retour du populisme. Un défi pour les démocraties européennes*. France: Encyclopaedia Universalis France S.A. 2004, 195 s.
- TAGUIEFF, Pierre-André. *Sur la Nouvelle Droite: Jalons d'une analyse critique*. Paris: Descartes & Cie, 1994, 314 s.
- VAŠÁT, Petr. Kritická diskurzivní analýza: Sociální konstruktivismus v praxi. *AntropoWebzin* [online]. 2008, vol. 1, no. 2-3, s. 101-112 [cit. 2018-10-04]. Dostupné z: http://www.antropoweb.cz/media/webzin/webzin_2-3_2008/8_KRITICKA_DISKURSIVNI_ANALYZA_SOCIAL.pdf.
- WINOCK, Michel et al. *Historie extrémní pravice ve Francii*. Přeložili Jana PETROVÁ a Jaroslav FORMÁNEK. Praha: Academia, 1998, 206 s.

Institut politologických studií

TEZE BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno:

Eva Húsková

Studijní obor:

Politologie a mezinárodní vztahy (Bc.)

Semestr zadání:

Letní semestr 2017

Předpokládaný termín dokončení:

Letní semestr 2018

Ak. rok podání:

2016/2017

Vedoucí práce:

doc. Michel Perottino, Ph.D.

Název práce:

Fenomén vzostupu extrémnej pravice vo Francúzsku: Diskurzívno-obsahová komparatívna analýza kandidátov Národného Frontu v prezidentských voľbách od roku 2002

Zdůvodnění výběru práce (max 2000 znaků): Politická scéna v Európe, ale aj v iných kútoch sveta už roky čelí nárastu populizmu. Zakladajú sa rozličné populistické hnutia, do národných parlamentov sa dostávajú pravicové, ale aj ľavicové extrémne strany, populistické príhovory rezonujú na pôde Európskeho parlamentu a prezidentských volieb sa zúčastňujú populistickí kandidáti. Rok 2017 je nabitý prezidentskými, ale aj parlamentnými voľbami vo viacerých krajinách Európy. Vo svojej bakalárskej práci sa chcem zamerať práve na Francúzsko, pre ktoré je rok 2017 dôležitý. V danom roku prebehnú prezidentské a zároveň aj legislatívne voľby určujúce budúce smerovanie krajiny a taktiež smerovanie Európskej únie.

Francúzsko je špecifické svojim poloprezidentským systémom, čo v praxi znamená väčšie právomoci prezidenta, ako poznáme v českom, respektíve slovenskom politickom kontexte. Prezidentských volieb sa opätovne účastní kandidátka extrémne-pravicovej populistckej strany Národný Front - Marine Le Pen, čím priťahuje zahraničnú pozornosť. Dovolím si konštatovať, že populizmus v súvislosti s extrémnou pravcou vo Francúzsku je veľmi aktuálna téma, ktorá ovplyvňuje fungovanie samotného štátu, no určuje aj budúce smerovanie EÚ. Nárast preferencií francúzskych voličov prikláňať sa k názorom extrémnej pravice je badateľný, o čom svedčia výsledky prvého kola prezidentských volieb a rôzne predvolebné prieskumy. Vo svojej práci sa preto plánujem zamerať na vzostup extrémnej pravice od roku 2002, kedy vošlo do platnosti 5-ročné prezidentské obdobie. Ide presnejšie o štyri volebné obdobia, počas ktorých rástli preferencie kandidátov NF J.M. Le Pen a jeho dcéry M. Le Pen, kedy sa každý z nich prebojoval do druhého kola práve raz. Na základe komparácie predvolebných programov oboch kandidátov a ich diskurzu počas volebných kampaní, by som rada

poukázala na vývoj samotnej strany, jej meniace sa ciele a priority a zároveň zdôraznila zmeny, ktoré mohli prispieť k nárastu popularity populistického pravicového extrémizmu vo Francúzsku.

Předpokládaný cíl (max 1500 znaků): Vo svojej bakalárskej práci by som rada dospela k výslednému porovnaniu dvoch kandidátov medzi sebou, no zároveň k porovnaniu ich samotného vývoja počas jednotlivých volebných období. Cieľom je vytýčiť spoločné, ale aj rozdielne rysy, ktoré kandidátov spájajú vo svojom pôsobení a charakterizujú pravicový populistický extrémizmus, zatiaľ čo ich aj odlišujú a menia ich priority. Práve tieto zmeny teda zároveň definujú postavenie Národného Frontu na francúzskej politickej scéne a poukazujú na vývoj samotnej strany - ich diskurz, rétoriku, spôsob komunikácie s voličom a hlavne ich ciele, ktoré sa v priebehu rokov menili zásadným spôsobom v kontexte geopolitickej a spoločenskej situácie. Ide teda o koncept dediabolizácie, respektíve normalizácie prejavov danej strany a jej kandidátov.

Metodologie práce (max 1500 znaků): Moja bakalárska práca bude založená na definícii pravicového politického extrémizmu, všeobecnej definícii populizmu podľa P. Taggarta, definícii politického populizmu ako ideológie a definícii politického populizmu ako diskurzívneho štýlu. Práve kombináciu posledných dvoch budem sledovať na prístupe dvoch kandidátov - J.M. Le Pen a jeho dcéry M. Le Pen. Práca bude rozdelená na dve úrovne - prvou bude obsahová analýza prezidentských predvolebných programov, ktoré na základe stanovených indikátorov porovnam v priebehu samotných volebných období (2002 vs. 2007 vs. 2012 vs. 2017) no taktiež obdobia dvoch kandidátov medzi sebou (2002 a 2007 vs. 2012 a 2017). Sledovať budem najmä kľúčové prvky, o ktoré sa kandidáti vo svojom programe opierajú a ako ich menia v čase. Druhá úroveň komparácie bude pozostávať z diskurzívnej analýzy predvolebných prejavov oboch kandidátov. Vo svojej práci sa chcem zamerať hlavne na päť charakterizujúcich prvkov populizmu ako diskurzívneho štýlu podľa Hawkinsa. Týchto päť aspektov budem sledovať u oboch kandidátov a následne ich porovnávať kvantitatívne, ale aj kvalitatívne. Do analýzy by som rada zahrnula aj neverbálne prvky jednotlivých príhovorov - mimika, gestikulácia a pod.

Základní charakteristika tématu (max 1500 znaků): Téma populizmu je veľmi široká a analyzovaná na rozličných úrovniach. Vo svojej bakalárskej práci sa chcem zamerať na dve z troch základných - populizmus ako politická ideológia a populizmus ako politický diskurzívny štýl. Prvá úroveň bude pozostávať z analýzy politickej ideológie - t.j. prezidentské programy jednotlivých kandidátov a zároveň ich pozadie v rámci politickej strany - ciele Národného Frontu v danom období. Druhá úroveň bude analyzovať diskurz a teda prejavy kandidátov podľa Hawkinsovej teórie a jeho piatich prvkov - Manicheanský dualistický pohľad, identifikácia Dobra s vôľou ľudu, identifikácia Zla s konšpirujúcou elitou, dôraz na systémovú zmenu a anything-goes prístup voči právam menších a demokracii. Zároveň sa chcem zamerať aj na jednotlivé indikátory skúmané v obsahovej analytickej časti a ich výskyt v diskurzoch jednotlivých kandidátov a ako boli prezentované v danej dobe. Na záver by som rada porovnala jednotlivé výsledky a vyvodila z toho ucelený výstup - ako sa prejavuje populizmus vo Francúzsku, aké sú tendencie extrémne-pravicovej populistkej strany, ako menila diskurz a priority a zároveň ako sa prezentovali jej kandidáti v priebehu rokov.

Předpokládaná struktura práce (max 1400 znaků):

1. Úvod
2. Definícia konceptov populizmu a pravicového politického extrémizmu
3. Obsahová analýza predvolebných programov kandidátov
- 3.1 Volebné obdobie 2002 - 2007

- 3.2 Volebné obdobie 2007 - 2012
- 3.3 Volebné obdobie 2012 - 2017
- 3.4 Volebné obdobie 2017 - 2022
- 3.5 Volebné kampane J. M. Le Pen
- 3.6 Volebné kampane M. Le Pen
- 3.7 Zhrnutie
- 4. Diskurzívna analýza predvolebných príhovorov
 - 4.1 Analýza diskurzu a neverbálnych aspektov (2002 - 2007)
 - 4.2 Analýza diskurzu a neverbálnych aspektov (2007 - 2012)
 - 4.3 Analýza diskurzu a neverbálnych aspektov (2012 -2017)
 - 4.4 Analýza diskurzu a neverbálnych aspektov (2017 - 2022)
 - 4.5 Diskurz a neverbálne aspekty J. M. Le Pen
 - 4.6 Diskurz a neverbálne aspekty M. Le Pen
 - 4.7 Zhrnutie
- 5. Záver
- 6. Zoznam literatúry a zdrojov

Základní literatura (10 nejdůležitějších titulů):

1. MUDDE, Cas and Cristóbal Rovira KALTWASSER(eds.). Populism in Europe and the Americas. Cambridge: Cambridge University Press, 2012.
2. MUDDE, Cas. The Populist Zeitgeist. Government and Opposition [online]. 2004, Vol. 39, No. 4, s. 542– 563.
3. LACLAU, Ernesto. On Populist Reason. London: Verso, 2005.
4. MENY, Yves, & Yves SURE. (eds.). Democracies and Populist Challenge. 2002, New York: Palgrave Macmillan.
5. TAGGART, Paul. New populist parties in Western Europe. West European Politics [online]. 1995, Vol. 18, No.1, s. 34–51.
6. TAGGART, Paul. Populism. 2000, Buckingham: Open University Press.
7. FRONT NATIONAL. FN - Front National: Le Site Officiel du Front National [online]. France: Nanterre, © FRONT NATIONAL 2017. Dostupný z: <http://www.frontnational.com/>.
8. HAWKINS, K. A., & S. RIDING. Populist attitudes and their correlates among citizens: Survey evidence from the Americas. In: Prepared for the ECPR Workshop Disassembling Populism (and Putting It Back Together Again): Collaborative Empirical Research on Interactions among Populism’s Attributes [online]. March 2010.
9. CHARVÁT, J.. Současný politický extremismus a radikalismus. 2007, Praha: Portál.
10. SHIELDS, James. Marine Le Pen and the „New“ FN: A Change of Style or of Substance? Parliamentary Affairs [online]. 2013, Vol. 66. No. 1, s. 179-196.

Podpis studenta a datum

Schváleno	Datum	Podpis
Vedoucí práce		
Garantka/Koordinátor oboru		

Seznam příloh

Příloha č. 1: Manuální prepis prejavu J. M. Le Pen – rok 2002, 1. kolo prezidentských volieb (text)

„...Mes chers compatriotes, depuis vingt ans la France ne cesse de reculer, tant à l'intérieur qu'à l'extérieur. Elle a perdu progressivement son indépendance et sa souveraineté juridique, monétaire, budgétaire, industrielle et sociale au bénéfice de l'Europe de Bruxelles et du mondialisme. Plus grave encore, l'armée, gage de notre sécurité extérieure à été démantelé. Une folle politique d'immigration massive entrainait d'arriver chez nous 2 millions d'étrangers du tiers-monde, avec des conséquences dramatiques sur le chômage, l'insécurité et le fiscalisme. La police et la justice sont de plus en plus impuissantes, et la peur s'installe dans les villes et les villages.

L'industrie, l'agriculture, le commerce, l'artisanat régresse tandis que les charges fiscales et sociales s'alourdissent. La famille est bafouée, l'école est incapable de former des citoyens et des professionnels de demain. Le racket, la drogue et la violence s'y installe. La corruption règne à la tête de la République. Les jeunes trop souvent sans emploi désespèrent et les personnes âgées s'angoissent de leur retraite. Le désordre qui s'installe menace bien sûr d'abord les faibles – enfants, femmes, pauvres, vieux. Il n'est que temps de réagir avant qu'il ne soit trop tard. Il vous suffit d'écarter les politiciens discrédités, d'élire un chef d'Etat digne de ce nom pour changer de politique. Pour cela, il fait donner la parole au peuple et le consulter directement par référendum pour réaliser les réformes indispensables. Je me suis engagé solennellement sur un programme de redressement national et je vous en propose les grands axes.

Premièrement, restaurer la souveraineté de la France et lui rendre son indépendance et son unité en lui permettant ainsi de reprendre son rang dans le monde. Dénonciation des traités européens actuels, restauration de l'indépendance monétaire, construction de l'Europe des nations.

Deuxièmement, rétablir l'ordre et la loi par une politique de fermeté et de volonté, tolérance zéro pour le crime et la délinquance, certitude de la sanction pénale, référendum sur le rétablissement de la peine de mort, construction de prisons et de maisons de correction.

Troisièmement, résoudre la question de l'immigration. Expulsion de tous les clandestins, abrogation du regroupement familial, restriction du droit d'asile, rétablissement des contrôles aux frontières, attribution de la nationalité exclusivement à ceux qui en sont dignes et inscrire dans notre Constitution le principe de la préférence nationale.

Quatrièmement, réduire fortement les impôts et les dépenses publiques en limitant dans la Constitution à 35% du produit national le taux des prélèvements obligatoires, impôts et charges, qui en ponctionne aujourd'hui plus de la moitié.

Cinquièmement, donner un emploi à chaque français grâce à nos petites et moyennes entreprises et à leurs salariés en leur donnant les moyens d'assurer leur développement et leur prospérité et de tenir leur place dans la compétition mondiale et enfin de redevenir source de création d'emplois.

Sixièmement, faire de la famille une priorité en lançant une politique généreuse en faveur de la natalité et de l'accueil de l'enfant. Avantages sociaux et fiscaux pour les familles françaises, création du revenu parental et de la retraite pour la mère de famille, préférence nationale en matière de logement et d'allocations familiales.

Septièmement, sauver les retraites par le développement de l'activité économique, la relance de la natalité et en donnant aux salariés le libre choix de l'âge de la retraite par répartition et celui d'un régime optionnel de capitalisation.

Huitièmement, défendre la nature et la vie en faisant à nouveau triompher la vie sur la culture de mort et en défendant la véritable écologie qui est protection raisonnée de la nature et des créatures vivantes, ce soit des animaux de compagnie ou d'élevage.

Pour une fois, le choix va être clair. Si vous trouvez que tout va bien et que demain cela ira encore mieux, votez Chirac, ou Jospin, c'est la même chose. Si, en revanche vous craignez pour votre avenir, celui de vos enfants et celui de la France, je suis le seul candidat qui soit en mesure d'être au deuxième tour et de pouvoir ainsi changer la vie. Quelle que soient vos préférences pour un loisir comme la chasse, ou une nuance politique, le seul vote utile c'est le vote Le Pen. Merci...."

Příloha č. 2: Manuální prepis prejavu J. M. Le Pen – rok 2002, 2. kolo prezidentských volieb (text)

„...Chers compatriotes, il m'a fallu attendre huit jours pour pouvoir m'adresser directement à vous et remercier ceux d'entre vous qui m'ont accordé leur confiance. A travers moi vous avez exprimé un élan formidable de fierté et de dignité française. Vous avez d'abord voulu dire non à l'effacement de la patrie, à la corruption politique, à l'immigration-invasion à l'injustice sociale, à l'inquiétude des jeunes et des moins jeunes. Non à la montée vertigineuse de la violence criminelle et délinquante, à l'impuissance de l'État et aux risques d'anarchie.

Quatre fait principaux marquaient cette étape vers la vraie victoire de la France retrouvée. La défaite du premier ministre Jospin dont le bilan de gauche plurielle a été désavoué. Le recul du président de la République qui n'atteint pas 20% des suffrages exprimés ce qui est un désaveu cinglant de sa personne et de son action. Le premier a eu un réflexe de dignité et a démissionné - ce geste l'honore. Le second qui aussi aurait dû le faire, s'accroche, décidé pour se sauver et échapper aux juges qui attendent la fin de son immunité présidentielle de – je le cite – „Tout faire, j'ai bien dit tout pour se maintenir.“ L'effondrement du parti communiste tombé à 3.2 %, enfin le succès du candidat du peuple français que je suis, témoignant de la volonté de changement des citoyens les plus lucides et les plus déterminés. Le deuxième tour rest un acte d'une portée historique exceptionnelle. C'est vous qui par votre bulletin de vote allaient décider soit de continuer dans la voie de la décadence, alors hélas, devenu irréversible, soit d'en sortir par un de ces sursauts extraordinaire du peuple qui ont à plusieurs reprises au cours de siècles permis de sauver la patrie du désastre et de la servitude. Depuis lundi on peut assister à un extravagant changement de décor. C'est un véritable déferlement de calomnies, un torrent de haine des politiciens qui ont été désavoués et n'acceptent pas le verdict des urnes. En l'espace d'une soirée, je suis dénoncé comme un danger pour la République, Chirac dit même qu'il a peur du succès du candidat du peuple français. Il essaye d'effrayer nos concitoyens et les plaçant devant un dilemme: lui ou l'extrémisme?

Mais République qu'il affirme défendre c'est la République des camarades, des copains et des coquins, complices des affaires scandaleuses, des détournements et des trafics d'influence. Pour essayer de se sauver et d'échapper aux poursuites qui l'attendent, ils en appelle au front populaire contre le Rassemblement national. Ce qui n'est pas étonnant quand

on sait qu'il a été communiste dans sa jeunesse et qu'il a toujours manifesté une indulgence envers le communisme. Elle l'a conduit, entre autres, à recevoir chez lui en dehors de toute obligation officielle dans son Château de Bity comme un ami le chef de la Chine communiste responsable de dizaines de millions de morts. Chirac, n'a d'ailleurs jamais condamné le communisme - il est donc normal qu'aujourd'hui les communistes soient ses alliés. Encore assommées par le choc du réveil national, toutes les composantes de la gauche - socialistes, communistes, verts, gauchistes, syndicats marxistes, loges maçonniques, évêques progressiste - qui hier encore le traitaient de voleur et de supermenteur, se sont ralliés et appellent à voter pour lui, seul capable à leurs yeux de sauver leurs privilèges.

Chirac déguisés en chevaliers blancs avec son petit panache rouge, il y a de quoi de mourir de rire. On a peine à croire que les politiciens de gauche acceptent d'être les pantins de cette comédie. Mais les ennemis de la France française hausse le ton un jury et menaces puis encore ils n'hésitent pas à pousser les collégiens et les lycéens mineurs dans la rue à hurler des slogans de guerre civile au risque de déclencher la chienlit comme en 1968. Chirac, par une pitoyable dérobade a fui le débat télévisé traditionnel que les électeurs attendaient. Ils agitent les oripeaux dérisoires d'un facisme mort il y a 60 ans.

Françaises, français, mes chers compatriotes, ils se moquent de vous et vous prennent pour des minus. Vous savez bien que Le Pen n'a commis d'autre crime que de dire tout haut la vérité que vous pensez tout bas. Ce n'est pas moi qui ait gouverné le pays, ces sont eux – Jospin et Chirac, tous deux responsables et coupables d'avoir conduit la France dans l'impasse. Est-ce donc criminel d'aimer sa patrie et de la défendre, de se sentir solidaire du peuple qui travaille, qui souffre et d'exprimer sa révolte et son espérance? Que vous vous soyez abstenus, ou que vous ayez voté au premier tour, le choix décisif dépend de vous. Si vous préférez le déclin et la ruine - votez Chirac. Mais si vous vous voulez que cela change et que la France vive, alors votez pour moi..."

Příloha č. 3: Manuálny prepis prejavu J. M. Le Pen – rok 2007, 1. kolo prezidentských volieb (text)

„...Chers compatriotes, honnêtement, vous sentez-vous plus en sécurité aujourd'hui qu'en 2002? Bien sûr que non. Les événements du 27 mars à Paris, gare du Nord, illustrent l'échec de M. Sarkozy, ministre de l'Intérieur pendant plus de quatre ans. A l'inverse de ce qu'il prétend, grâce à des statistiques truquées, son bilan est accablant. Il n'y a pas eu 3.7

millions de crimes et délits en 2006, comme il l'affirme, mais 12.4 millions, selon l'Observatoire national de la délinquance, qu'il a lui-même mis en place. Monsieur ment avec aplomb. Comment oublier les 45 000 voitures brûlées chaque année, la multiplication des violences aux personnes et des agressions gratuites ?

Les premières victimes sont nos compatriotes les plus vulnérables, les femmes, les enfants, les personnes âgées et aussi ceux qui habitent dans les zones de non-droit. M. Sarkozy a échoué parce qu'il a poursuivi la politique de ses prédécesseurs socialites.

D'abord, la police qui est tenue en suspicion, n'est pas autorisée à réprimer les émeutiers, qui agissent donc en toute impunité. Ensuite, l'immigration augmente au rythme de 450 000 entrées annuelles. C'est une des causes principales de l'insécurité, puisque selon la direction centrale de la Sécurité publique, 60 à 70% des délinquants sont d'origine immigrée. Enfin, en supprimant la prétendue double peine, Nicolas Sarkozy a permis aux délinquants étrangers, comme le fraudeur de la gare du Nord, par exemple, de rester en France.

Pour moi, une chose est sûre: pour un étranger, résider sur le territoire français, c'est un privilège qui n'est ouvert qu'aux honnêtes gens. La sécurité est la première des libertés. Pour la rétablir, je redonnerai aux forces de l'ordre les moyens de remplir leur mission. Toutes les infractions seront réellement sanctionnées, par des peines promptes, certaines et incompressibles. Pour les crimes les plus graves, la peine capitale sera rétablie.

La justice, aujourd'hui parent pauvre de l'Etat sera renforcée, et son impartialité, assurée. Je veillerai à ce que les puissants, notamment les dirigeants politiques, soient, quand ils ont commis un délit, sanctionnés, au moins aussi sévèrement que ne le sont les simples citoyens. Quelle peine peut-on infliger à un voleur de scooter, quand un ministre qui a volé des millions aux contribuables risque juste un an avec sursis?

Par ailleurs, il est urgent de moderniser et d'humaniser notre système pénitentiaire, par un grand programme de construction de 100 000 places de prison en cinq ans. A plus long terme, le rétablissement de la sécurité nécessite la remise en ordre des institutions qui assuraient l'encadrement intellectuel et moral de notre société, et que les vieilles idéologies soixante-huitardes ont voulu détruire. Je parle bien sûr de la famille et de l'école, premiers cadres de transmission des règles de la vie en collectivité, premières cellules de l'éducation civique et morale des jeunes. La sécurité, elle, commence bien sûr avec l'apprentissage du respect de l'autorité familiale, scolaire, judiciaire et institutionnelle.

Cette politique cependant serait vaine, si la sécurité internationale de notre pays n'était pas assurée. Le destin tragique des Libanais hier, du Kosovo aujourd'hui, illustre la nécessité pour chaque peuple d'avoir les moyens de défendre son indépendance. Ces moyens-là, la France est en train de les perdre. Le budget de la Défense, qui représentait 2.6% de notre produit intérieur brut en 95, est tombé à 2%. Après avoir supprimé le service national, M. Chirac a créé une armée, non pas de métier, mais de moitié, puisque ses effectifs ont été divisés par deux. Faute de crédits, nos matériels de guerre sont de moins en moins adaptés. Et depuis notre réintégration dans l'OTAN, nous avons perdu notre indépendance militaire.

Chers compatriotes, ne croyez pas les démagogues qui vous disent que nous pouvons compter sur l'ONU, sur l'OTAN ou sur l'Union européenne pour nous protéger. La France, puissance européenne et maritime, membre du Conseil de sécurité des Nations unies, doit assurer elle-même sa défense. Pour renouer l'indispensable lien entre l'armée et la nation, je propose la création d'un service militaire volontaire de six mois, assorti d'un droit d'accès prioritaire à la fonction publique. Les volontaires pourront aussi s'ils le veulent, servir soit dans l'armée active, soit dans une garde nationale chargée de la défense opérationnelle du territoire.

Assurer la sécurité des personnes et la défense du territoire est la première mission du chef de l'Etat, chef des armées. Cette mission, si vous m'accordez votre confiance, je la remplirai avec fermeté et justice, sans vacarme, sans tapage, mais sans crainte....“

Příloha č. 4: Manuálny prepis prejavu M. Le Pen – rok 2012, 1. kolo prezidentských volieb (text)

„...Mes chers compatriotes, j'aime la France. Oui, j'aime la France de toutes mes forces et de tout mon coeur. Et même s'il semble dépassé ou ringard de le dire aussi clairement aujourd'hui dans le monde politique, je le dis et l'assume pleinement. Pour cette raison, je ne peux accepter de voir notre pays privé peu à peu de sa liberté, de sa souveraineté, au profit de technocrates qui se croient au-dessus des peuples et de la démocratie.

Je crois en l'Europe, mais je ne crois pas à l'Europe de Bruxelles, parce qu'elle fait trop de mal à notre pays, trop de mal à nos travailleurs, à nos retraités et à nos services publics. Cette Europe a dérivé vers une forme de pouvoir oligarchique, de plus en plus antidémocratique, qui bafoue nos lois nationales et profite toujours aux mêmes: les plus gros

et les banques. De la CGT au Medef, de la gauche à la droite, tous sont pour cette Europe de la ruine. Pas moi.

Je n'aime pas les dogmes et les idéologies. Je veux que nous ayons confiance dans notre pays, qui est la cinquième puissance mondiale. Oh, je sais que nos élites de gauche et de droite ne croient plus en la France. Je sais qu'ils ont même largement supprimé l'apprentissage de l'histoire de France à l'école. Mais je ne suis pas de leur bord. Moi, je crois en la France, je crois en nos talents, et je veux la remettre debout. Et pour cela, je fais plusieurs propositions concrètes.

Je réorienterai en profondeur la construction européenne vers une Europe raisonnable et utile, une Europe des nations libres, qui se relancera dans les grands projets stratégiques en remettant à plat les traités européens qui touchent à nos intérêts vitaux. Je veux une Europe qui protège, et non l'Europe de Schengen et de l'ouverture totale des frontières.

Ensuite, je redonnerai une voix à la France. La France est écoutée quand elle dit autre chose, quand elle sort du lot, quand elle sait affirmer sa liberté par rapport aux États-Unis et aux empires de toutes sortes. Souvenons-nous du « non » glorieux de la France à la guerre en Irak. La France quittera le commandement intégré de l'OTAN et définira une politique étrangère indépendante, fondée sur l'amitié entre les peuples et le respect des souverainetés nationales. Nous cesserons les aventures militaires coûteuses et contre-productives hors de nos frontières. Je pense, par exemple, à la guerre en Libye, que, seule, j'ai dénoncée et qui a porté au pouvoir les djihadistes et la charia.

Je renouerai avec la francophonie pour défendre notre langue nationale. Je porterai le budget de la défense à 2% du PIB d'ici 2017. Je crois qu'il faut reconstituer un lien fort entre notre armée et la nation, et qu'il est très imprudent de nous désarmer. Je suis d'ailleurs favorable à la construction d'un deuxième porte-avions et à l'instauration d'un service militaire obligatoire pour les filles et les garçons.

Oui, mes chers compatriotes, je veux défendre la France et construire une Europe utile, et non une Europe qui bride, qui enfonce et qui punit. Et parce que j'aime la France, je donnerai instruction pour que notre drapeau tricolore flotte en permanence sur nos bâtiments publics. Le temps de la fierté est revenu....“

Příloha č. 5: Manuální prepis prejavu M. Le Pen – rok 2017, 1. kolo prezidentských volieb (text)

„...D’aussi loin que je me souviens, j’ai toujours ressenti un attachement viscéral, passionnel à notre pays, à son histoire. J’aime la France. J’aime du plus profond de mon cœur, du plus profond de mon âme, cette nation millénaire qui ne se soumet pas. Ce peuple impétueux qui ne renonce pas.

Je suis une femme, et comme femme je ressens comme une violence extrême, les restrictions des libertés qui se multiplient dans tout notre pays à travers le développement du fondamentalisme islamiste.

Je suis une mère, et comme des millions de parents je m’inquiète chaque jour de l’état du pays et du monde que nous laisserons en héritage à nos enfants.

Je suis une avocate, et j’ai gardé de mes années de barreau un attachement profond au respect des libertés publiques et une sensibilité particulière au sort des victimes confrontées à l’impunité des criminels.

Au fond, si je devais me définir, je crois que je répondrais tout simplement que je suis intensément, fièrement, fidèlement, évidemment française. Je reçois les insultes à la France comme si elles m’étaient adressées directement.

Qu’il s’agisse de l’insécurité et des violences ou de la misère qui touche de trop nombreux compatriotes, je ressens les souffrances des Français comme autant de souffrances personnelles.

Le choix que vous ferez lors de l’élection présidentielle à venir est crucial, fondamental. C’est un véritable choix de civilisation. Soit vous continuez avec ceux qui ont menti, failli, trahi, qui ont égaré le peuple et perdu la France, soit vous décidez de remettre la France en ordre.

Oui, je veux remettre la France en ordre. Je veux que les Français puissent vivre libres dans une France indépendante. Je veux que les Français puissent vivre en sécurité dans une France respectée. Je veux que les Français puissent vivre protégés dans une France prospère. Je veux que les Français puissent vivre unis dans une France fière. Je veux que les Français puissent bien vivre dans une France durable. Je veux que les Français puissent vivre leurs

rêves dans une France juste. C'est tout le sens de mon engagement. C'est ce pour quoi je me bats. C'est le projet que je mettrai en oeuvre à la tête de l'État en votre nom..."

Příloha č. 6: Manuálny prepis prejavu M. Le Pen – rok 2017, 2. kolo prezidentských volieb (text)

„...Depuis des mois, en campagne au plus près des Français, j'ai senti la souffrance. Mais j'ai vu aussi l'espérance. J'ai vu la force, le courage de notre peuple. Non, les Français ne se résignent pas. Oui, les Français, comme moi, croient encore en la France. J'ai réuni autour de moi une équipe composée d'élus expérimentés, d'universitaires, et de professionnels issus de la société civile. Je me suis appuyée sur la diversité de leurs profils et de leurs expériences, mais aussi sur mes échanges avec vous, pour bâtir mon projet.

Cette élection est cruciale pour l'avenir de la France, sa prospérité, sa sécurité, sa liberté et son identité. Nous ne pouvons pas continuer avec la même politique que celle du quinquennat Macron-Hollande. Soutenu par toutes les figures dépassées et discréditées du système, mon adversaire veut même aller encore plus loin dans le saccage de notre pays. Qu'il s'agisse de notre protection sociale ou de notre identité nationale – moi, je vous propose clairement de choisir la France.

Choisir la France, c'est retrouver notre indépendance, protéger notre mode de vie et refuser l'immigration massive, le communautarisme et le fondamentalisme islamiste. C'est permettre le respect d'une laïcité ferme et défendre les droits des femmes. C'est aussi mener une lutte implacable contre le terrorisme et l'insécurité quotidienne.

Choisir la France, c'est faire en sorte que les emplois soient créés ici et y restent. Aider les petites et moyennes entreprises, lutter contre la concurrence internationale déloyale et renforcer le pouvoir d'achat.

C'est rendre à notre pays la possibilité de se protéger dans la mondialisation. A vous tous, quels que soient vos origines, vos parcours, et quels qu'aient été vos choix lors du premier tour de cette élection, je veux dire: Soyez fiers d'être Français! Vous n'avez que la France pour vous défendre, la France n'a que vous pour la défendre...."